

Kwartalnik Polskiego Stowarzyszenia Kulturalno-Oświatowego „ODRODZENIE”

POLONUS

Nr 71 / 2023

W KIRGISTANIE

**Kirgiskie
Konservatorium Narodowe
im. K. Moldobasanowa**

30 lat

**SALT PEANUTS
JAZZ BAND Z KIRGISTANU
str. 13**

**Polskie Stowarzyszenie
Kulturalno-Oświatowe
„ODRODZENIE”**

25 lat

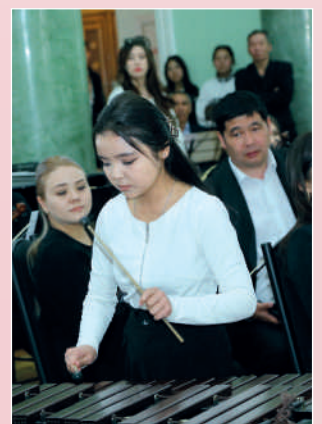
**SEZIM
ANARBKOWA –
Z MUZYKĄ PRZEZ ŻYCIE
str. 18**

SALT PEANUTS JAZZ BAND Z KIRGISTANU

KONKURS MUZYCZNY RUSSIAN MUSIC AWARDS

ROK 2023 –

ROKIEM POWSTANIA STYCZNIOWEGO

2023 – Год Январского восстания

160. rocznica Powstania Styczniowego

160-я годовщина Январского восстания. 5

POSTACIE HISTORYCZNE

Личность в истории Польши

Stanisław Leszczyński –

dwukrotny król Polski

Станислав Лещинский –

двукратный король Польши. 7

ŚWIAT WOKÓŁ NAS

Мир вокруг нас

Gapar Aitijew –

pierwszy kirgiski artysta malarz

Гапар Айтиев –

первый киргизский художник 11

KULTURA

Культура

Salt Peanuts Jazz Band z Kirgistanu

Джаз-группа «Соленые орешки». 13

POLSKA ŻENYNDƏ KYRGYZCHA

Мария Шимановская –

«үндөрдүн ханышасы» 16

GOŚĆ POLONUSA

Гость Полонуса

Sezim Anarbekowa –

z muzyką przez życie

Сезим Анарбекова –

с музыкой по жизни 19

ŻYCIE POLONIJNE W KIRGISTANIE

Жизнь Польши в Кыргызстане

Św. Ignacy Loyola

oczami dzieci i młodzieży

Св. Игнатий Лойола

глазами детей и молодежи 21

LOSY POLAKÓW W KIRGISTANIE

Судьбы поляков в Кыргызстане

Helena Matowicz – moje polskie korzenie

Елена Матович: мои польские корни 23

POLONIA W ŚWIECIE

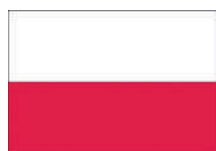
Полония в мире

Nagroda Prezydenta Miasta Krakowa

Награда мэра города Кракова. 26

Zainwestuj w przyszłość

Инвестируй в будущее 26

Fundacja
POMOC POLAKOM
NA WSCHODZIE
im. Jana Olszewskiego

Projekt jest finansowany ze środków
Kancelarii Prezesa Rady Ministrów RP
w ramach konkursu
„Polonia i Polacy za Granicą 2023”.
Publikacja wyraża jedynie poglądy autorów
i nie może być utożsamiana
z oficjalnym stanowiskiem
Kancelarii Prezesa Rady Ministrów RP
ani Fundacji „Pomoc Polakom na Wschodzie”
imienia Jana Olszewskiego.

Kwartalnik

„POLONUS W KIRGISTANIE”

Kwartalnik został zarejestrowany
w Ministerstwie Sprawiedliwości KR
Świadectwo rejestracji
nr 950 z dn. 05.03.2004 r.

Wydawca:

PSKO „Odrodzenie”

Redaktor naczelny:

Zenona Ślęzak-Biegaliżew

Adres redakcji:

Kirgistan, 720000, Biszkek,

ul. Puszkińska 78, pok. 242

Adres do korespondencji:

Kirgistan, 720005, Biszkek,

ul. Bajtik Baatyra 5B, p.box 762

Tel.: (+996-312) 512-412

E-mail: senona@mail.ru

pskoodrodzenie@wp.pl

www.facebook.com/polonia.kg

Drukowano w wydawnictwie

Sp. z o.o. „TRIADA PRINT”

Tel.: (+996-312) 690 393, 690 394

Kwartalnik rozpowszechniany

jest bezpłatnie.

W pracy nad numerem częściowo

korzystano z materiałów

dostępnych w Internecie.

Przedruki materiałów z kwartalnika

tylko za pisemną zgodą redakcji.

Kwartalnik redagowali społecznie:

Z. Ślęzak-Biegaliżew,

T. Weselowa,

E. Bosler-Gusewa,

I. Korybut-Daszkiwicz,

Ż. Kyrgyzbajewa, K. Kwazsak

Zdjęcia:

Z. Ślęzak-Biegaliżew,

K. Kwazsak, zdjęcia z archiwum

rodzinnego Matowiczów

Okładka I:

- Salt Peanuts Jazz Band

- Sezim Anarbekowa razem

z pianistką Anarą Bajsalową

(po lewej) i pedagog Zenoną

Ślęzak-Biegaliżew (po prawej)

Журнал

«ПОЛОНУС В КЫРГЫЗСТАНЕ»

Журнал зарегистрирован

в Министерстве юстиции КР

Свидетельство о регистрации

№ 950 от 05.03.2004 г.

Учредитель:

ПКПО «Одродzenie»

Главный редактор:

Зенона Слензак-Бегалиева

Адрес редакции:

Кыргызстан, 720000, г. Бишкек,

ул. Пушкина, 78, к. 242

Адрес для корреспонденции:

Кыргызстан, 720005, г. Бишкек,

ул. Байтик Баатыра, 5B, п/я 762

Tel.: (+996) 312 512-412

E-mail: senona@mail.ru

pskoodrodzenie@wp.pl

www.facebook.com/polonia.kg

Отпечатано в типографии

ОсОО «TRIADA PRINT»

Tel.: (+996) 312 690-393, 690-394

Журнал распространяется бесплатно.

Частично использованы

материалы из интернета.

Перепечатка материалов возможна

с письменного разрешения редакции.

Журнал издается

на общественных началах.

В подготовке номера участвовали:

З. Слензак-Бегалиева,

Т. Веселова,

Е. Бослер-Гусева,

И. Корибут-Дашкевич,

Ж. Кыргызбаева, К. Квашак

Фото:

З. Слензак-Бегалиева,

К. Квашак, фото из семейного

архива Матович

Обложка, 1 стр.:

- Джаз-группа «Соленые орешки»

- Сезим Анарбекова вместе

с пианисткой Анарой Байсаловой

(слева) и педагогом Зеноной

Слензак-Бегалиевой (справа)

160. ROCZNICA POWSTANIA STYCZNIOWEGO

Powstanie Styczniowe to największy i najdłużej trwający zryw narodowowyzwoleńczy Polaków przeciwko rosyjskiemu zaborcy. Wybuchło 22 stycznia 1863 roku. Pomimo poniesionych ofiar powstanie zakończyło się klęską i represjami, ale pamiętając o poświęceniu powstańców, oddajemy im dzisiaj hołd.

Spór o sens Powstania Styczniowego właściwie trwa do dzisiaj. Część historyków uważa, że było szaleństwem i nie przyniosło żadnych rezultatów, inni podkreślają jego ważne znaczenie dla budowania tożsamości narodu polskiego i późniejszej walki o niepodległość. Na pewno wybuch powstania jest zawsze aktem desperacji i oznacza, że wyczerpano wszelkie inne możliwe środki walki politycznej.

SYTUACJA PRZED POWSTANIEM

Należy pamiętać o represyjnej polityce, jaką zaborca prowadził w stosunku do Polaków. Narastająca rusyfikacja i łamanie prawa wywoływały opór społeczny. Po klęsce Rosji w wojnie krymskiej w sercach Polaków zrodziła się nadzieja, że uzyskają większą autonomię i wolność. Niestety, nowy car Aleksander II, który przyjechał z wizytacją do Warszawy, od razu ostudził nadzieje Polaków, kwitując je słowami *Żadnych marzeń, panowie, żadnych marzeń*.

A tymczasem młode pokolenie Polaków coraz śmielej manifestowało swoje prawo do wolności. Zakładano tajne organizacje patriotyczne i spiskowe. W 1861

roku w Warszawie coraz częściej przeprowadzano manifestacje patriotyczno-religijne, upamiętniające ważne dla Polaków wydarzenia. Były one krwawo tłumione przez rosyjskie wojsko, które strzelało do bezbronnych ludzi. W Warszawie wprowadzono stan wojenny, na ulicach stała armia, armaty.

BRANKA

Naczelnik rządu cywilnego margrabia Aleksander Wielopolski, spodziewając się powstania, ogłosił w październiku 1862 roku przymusowy pobór do wojska rosyjskiego, tzw. brankę, na podstawie imiennych list. Chciał w ten sposób pozbyć się patriotycznej młodzieży i rozbić organizacje konspiracyjne, które powstawały w całym kraju. *Wrzód wezbrał i rozciąć go należy. Powstanie stłumię w ciągu tygodnia i wtedy będę mógł rządzić* – chwalił się Wielopolski.

WYBUCH POWSTANIA

Brankę przeprowadzono w Warszawie w nocy z 14 na 15 stycznia 1863 roku. Następnego dnia Komitet Centralny Narodowy wydał Manifest ogłaszający Powstanie i powołujący Tymczasowy Rząd Narodowy.

Wielopolskiego i jego rząd nazwano „wielkim nikczemnym zbrodniarzem i zdrajcą”.

Nikczemny rząd (...) postanowił zadać cios stanowczy – porwać kilkadziesiąt tysięcy najdzielniejszych, najgorliwszych jej obrońców, oblec w nienawistny mundur moskiewski i pognać tysiące mil na wieczną nędzę i zatracenie. Młodzież polska poprzysięgła sobie zrzucić przeklęte jarzmo lub zginąć. Za nią więc narodzić polski, za nią! – napisano w Manifestie.

Powstaniem kierował tajny Rząd Narodowy, któremu podlegały władze powstańcze na terenie Królestwa Polskiego i Litwy. Powstańcy, mimo niewystarczającego uzbrojenia i braków kadrowych, atakowali rosyjskie placówki praktycznie na terenie całego Królestwa Polskiego. Walki miały charakter wojny partyzanckiej. Pomimo pewnych sukcesów, powstańcom nie udało się opanować na dłuższą większego terytorium, a władze Powstania nie miały stałej siedziby i dobrego kierownictwa.

Ostatnim dyktatorem Powstania był **Romuald Traugutt**, który stał się jego tragicznym symbolem. Przywódcą został w październiku 1863 roku, kiedy Powstanie chyliło się już ku upadkowi. Próbował je ratować, przekształcając wojska partyzanckie w regularne kompanie i bataliony. Wzywał społeczeństwo, żeby przyspieszyć uwłaszczenie chłopów i tym samym przyciągnąć ich do Powstania, ale niestety, działania te były już spóźnione. Car w marcu 1864 roku wydał dekret uwłaszczeniowy, przyznający chłopom na własność uprawianą ziemię. Chłopi uzyskali więc to, na czym im najbardziej zależało – ziemię – i odwrócili się od Powstania. Walki stopniowo przygaszały, a wojska rosyjskie rozbiły nieduże oddziały powstańcze.

Aleksander Sochaczewski. Branka 1863 /
Александр Сохачевский. Рекрутация 1863

160-Я ГОДОВЩИНА ЯНВАРСКОГО ВОССТАНИЯ

Январское восстание – это крупнейшее и самое продолжительное национально-освободительное движение поляков против русских захватчиков. Оно вспыхнуло 22 января 1863 года. Несмотря на понесенные потери, восстание закончилось поражением и репрессиями, но в честь самопожертвования повстанцев, мы сегодня воздаем долг их памяти.

Спор о значении Январского восстания продолжается по сей день. Одни историки считают, что это было безумие, которое не принесло никаких результатов, другие подчеркивают значение восстания для возрождения национальной идентичности польского народа и последующей борьбы за независимость. Конечно, вспышка восстания – это всегда акт отчаяния и означает исчерпание всех других возможных средств политической борьбы.

СИТУАЦИЯ ДО ВОССТАНИЯ

Следует вспомнить о репрессивной политике, которую оккупанты проводили по отношению к полякам. Растущая русификация и нарушение законов вызывали общественное сопротивление. После поражения России в Крымской войне в сердцах поляков зародилась надежда, что они обретут большую автономию и свободу. К сожалению, новый царь Александр II, приехавший с визитом в Варшаву, тут же охладил надежды поляков, сказав: «*Не мечтать, господа, не мечтать*».

Между тем молодое поколение поляков все смелее проявляло свое право на свободу. Создавались тайные патриотические и конспиративные организации. В 1861 году в Варшаве все чаще устраивались патриотические и религиозные демонстрации, посвященные важным для поляков событиям. Они кроваво подавлялись русской армией, стрелявшей в беззащитных людей. В Варшаве ввели военное положение, на улицах была армия, и стояли пушки.

РЕКРУТАЦИЯ

Наместник государственного совета маркиз Александр Велепольский, предвидя восстание, объявил в октябре 1862 года принудительный призыв в русскую

Romuald Traugutt / Ромуальд Траугутт

армию – рекрутацию на основании именных списков. Таким образом он хотел избавиться от патриотически настроенной молодежи и разбить подпольные организации, которые создавались по всей стране. «*Гнойник созрел, и его нужно вскрыть. Я подавлю восстание в течение недели, и тогда смогу спокойно править*», – хвастался Велепольский.

НАЧАЛО ВОССТАНИЯ

Рекрутация была проведена в Варшаве в ночь с 14 на 15 января 1863 года. На следующий день Центральный национальный комитет издал манифест, в котором объявил о начале восстания и созвал Временное национальное правительство. Велепольского и его советников назвали «великим никчемным преступником и предателем».

«*Никчемное правительство (...) решило нанести решительный удар – похитить десятки тысяч самых смелых, ревностных защитников Польши, одеть их в ненавистный московский мундир и погнать за тысячи верст, обрекая на вечную нищету и погильбу. Польская*

молодежь поклялась свергнуть проклятое иго или умереть. За ней, польский народ, за ней!» – было написано в манифесте.

Восстанием руководило подпольное Национальное правительство, которому подчинялись повстанческие власти в Королевстве Польском и Литве. Повстанцы, несмотря на недостаточное вооружение и нехватку личного состава, смело атаковали русские заставы практически по всей территории Королевства Польского. Боевые действия носили партизанский характер. Несмотря на некоторые успехи, повстанцам не удалось дольше контролировать большую территорию, а у властей восстания не было постоянного места сосредоточения и хорошего руководства.

Последним руководителем восстания был **Ромуальд Траугутт**, ставший его трагическим символом. Он стал начальником в октябре 1863 года, когда восстание уже терпело поражение. Ромуальд Траугутт пытался спасти положение, преобразовав партизанские отряды в регулярные роты и батальоны. Он призывал общество ускорить освобождение крестьян и тем самым привлечь их на сторону восстания. Но, к сожалению, эти действия уже были запоздалыми. В марте 1864 года царем был издан указ о предоставлении крестьянам права собственности на обрабатываемую землю. Крестьяне получили то, чего больше всего хотели, – землю – и отвернулись от восстания. Бои постепенно стихали, а русская армия громила небольшие отряды повстанцев.

В апреле 1864 года царские власти арестовали Ромуальда Траугутта и других членов Национального правительства. Спустя четыре месяца их повесили на стенах Варшавской цитадели.

W kwietniu 1864 roku władze carskie aresztowały Romualda Traugutta i innych członków Rządu Narodowego. Cztery miesiące później powieszono ich na stokach Cytadeli Warszawskiej.

UPADEK POWSTANIA I REPRESJE

W Powstaniu stoczono ponad tysiąc bitew, w których wzięło udział prawie 200 tys. powstańców. Rosyjska przewaga militarna, terror, publiczne egzekucje, rzezie ludności cywilnej przyczyniły się do upadku Powstania, które zakończyło się na jesieni 1864 roku.

Bilans pod każdym niemal względem był tragiczny. W walkach zginęło kilkadziesiąt tysięcy powstańców, władze carskie skazały na śmierć setki osób, a 38 tysięcy zesłano na Syberię. Za pomoc powstańcom karano całe wsie. Skasowano klasztory, które były głównymi ośrodkami polskiego oporu, więziono wielu duchownych, konfiskowano majątki powstańców i ich rodzin. Rosja rozpoczęła likwidację resztek autonomii Królestwa Polskiego.

Nazwę zmieniono na Kraj Nadwiślański, a część guberni wcielono bezpośrednio do Rosji. Naród polski poddano intensywnej rusyfikacji. Zakazano używania języka polskiego. Językiem urzędowym i wykładowym w szkołach stał się rosyjski. Represje dotknęły całe społeczeństwo.

OBRAZ POWSTANIA W LITERATURZE I SZTUCE

Powstanie Styczniowe znalazło ogromny oddźwięk w twórczości polskich artystów, poetów i pisarzy. Najślynniejszym z malarzy, który podjął ten temat, był Artur Grottger. Jego obrazy ukazywały niezwykłą odwagę, patriotyzm i determinację powstańców i całego narodu polskiego. O Powstaniu Styczniowym pisali różni pisarze, jak np. Cyprian Kamil Norwid, Eliza Orzeszkowa, Bolesław Prus czy Stefan Żeromski. Niektórzy idealizowali ten zryw, inni potępiali jego tragiczne skutki.

PODSUMOWANIE

Z militarnego punktu widzenia Powstanie nie było dostatecznie przygotowane. Nie miało sprawnego dowodzenia, broni, pieniędzy ani wsparcia międzynarodowego. Ten wielki polski zryw niepodległościowy był skazany na porażkę, która wywołała zbiorową apatię społeczeństwa. Kobiety na znak żałoby chodziły ubrane na czarno, nie nosiły biżuterii. Skala represji i poniesione ofiary sprawiły, że w następnych latach zapomniano o walkach zbrojnych i skupiono się na działalności gospodarczej, pracy organicznej i wewnętrznym umocnieniu tożsamości Polaków jako narodu. Trudno jednoznacznie ocenić, czy Powstanie miało sens, czy nie. Nie wiemy, czy gdyby powstań nie było, a naród pozostawałby bierny i pokornie znosił ucisk wroga, Polska byłaby dziś krajem suwerennym i niepodległym? Ta olbrzymia manifestacja woli narodu polskiego do uzyskania własnego państwa była niezwykle ważna dla późniejszych pokoleń. ■

ПОДАВЛЕНИЕ ВОССТАНИЯ И РЕПРЕССИИ

Во время восстания произошло более тысячи боев, в которых приняло участие почти 200 тысяч повстанцев. Русское военное превосходство, террор, публичные казни и массовые убийства мирных жителей способствовали подавлению восстания, закончившегося осенью 1864 года.

Баланс был трагичен. Десятки тысяч повстанцев погибли в боях, сотни были приговорены царскими властями к смертной казни, 38 тысяч сосланы в Сибирь.

Powstańcy styczniowi / Январские повстанцы

Целые деревни наказывались за помощь повстанцам. Монастыри, бывшие главными центрами польского сопротивления, были упразднены, многие священнослужители заключены в тюрьмы, имущество повстанцев и их семей конфисковано. Россия приступила к ликвидации остатков автономии Королевства Польского. Его название было изменено на Привислинский край, а часть губернии вошла непосредственно в состав России. Поляки под-

верглись интенсивной русификации. Использование польского языка было запрещено. Русский язык стал официальным языком и языком обучения в школах.

ОБРАЗ ВОССТАНИЯ

В ЛИТЕРАТУРЕ И ИСКУССТВЕ

Январское восстание нашло огромный отклик в творчестве польских художников, поэтов и писателей. Самым известным из живописцев, взявшихся за эту тему, был Артур Гроттгер. На его полотнах изображены необычайное мужество, патриотизм, решимость повстанцев и всего польского народа. О Январском восстании писали многие писатели, такие как Киприан Камилль Норвид, Элиза Ожешко, Болеслав Прус и Стефан Жеромский. Одни идеализировали это восстание, другие осуждали его трагические последствия.

КРАТКОЕ СОДЕРЖАНИЕ

С военной точки зрения восстание не было достаточно подготовлено. Не было эффективного руководства, оружия, денег или международной поддержки. Оно было обречено на провал, что вызвало апатию общества. В знак траура женщины носили черное, избегали украшений. Масштабы репрессий и понесенных жертв привели к тому, что в последующие годы вооруженная борьба была забыта и основное внимание уделялось экономической деятельности, неустанному труду и внутреннему укреплению идентичности поляков как нации. Трудно однозначно оценить, имело ли восстание смысл или нет. Мы не знаем, если бы не было восстаний, а народ оставался бы пассивным и смиренно переносил гнет врага, была бы сегодня Польша суверенной и независимой страной. Это грандиозное проявление воли польского народа к обретению собственного государства имело чрезвычайно важное значение для последующих поколений. ■

STANISŁAW LESZCZYŃSKI – DWUKROTNY KRÓL POLSKI

СТАНИСЛАВ ЛЕЩИНСКИЙ – ДВУКРАТНЫЙ КОРОЛЬ ПОЛЬШИ

Stanisław Leszczyński – król Polski i książę Lotaryngii. Ojciec królowej Francji Marii Leszczyńskiej, pradziadek trzech królów Francji: Ludwika XVI, Ludwika XVIII i Karola X. Dwukrotnie był wybierany na tron polski i dwukrotnie musiał uciekać z kraju. Jego panowanie w latach 1704-1709 oraz 1733-1736 było ciągłą walką o tron z władcami z dynastii Sasów.

Станислав Лещинский – король Польши и герцог Лотарингии. Отец королевы Франции Марии Лещинской, прадед трех французских королей: Людовика XVI, Людовика XVIII и Карла X. Он дважды избирался на польский престол и дважды был вынужден бежать из страны. Его правление в 1704-1709 и 1733-1736 годах было постоянной борьбой за трон с Саксонской династией.

MŁODE LATA

Stanisław Leszczyński urodził się 20 października 1677 roku we Lwowie. Pochodził z rodziny wpływowych magnatów wielkopolskich. Jego rodzice – podskarbi koronny Rafał Leszczyński i Anna z Jabłonowskich – dali mu staranne wykształcenie. Biegłe znał kilka języków, interesował się sztuką. Wiele podróżował po Europie. W wieku 21 lat poślubił Katarzynę z Opalińskich, a rok później został wojewodą poznańskim. Doczekał się dwóch córek – Anna zmarła w wieku 18 lat, a Maria została królową Francji, żoną Ludwika XV.

PIERWSZA ELEKCJA I DETRONIZACJA

Wojewoda poznański Stanisław Leszczyński był początkowo zwolennikiem rządów Augusta II, jednak zmienił zdanie po wybuchu wojny północnej. Kiedy do Polski wkroczyły wojska szwedzkie, opowiedział się po stronie Szwedów. Szlachta, niezadowolona z działań Augusta Mocnego, na zjeździe w styczniu 1704 roku pozbawiła go korony. Wykorzystał to szwedzki król Karol XII, który przedstawił kandydaturę Stanisława Leszczyńskiego na króla Polski. Elekcja odbyła się 12 lipca 1704 roku, a koronacja nowego władcy miała miejsce rok później, 4 października 1705 roku w Warszawie. Wybór Leszczyńskiego spotkał się z wielkim sprzeciwem Augusta II Mocnego, który zrzekł się korony polskiej w 1706 roku, po tym jak Szwedzi zagrozili podbojem Saksonii.

*Jean Baptiste van Loo.
Portret Stanisława Leszczyńskiego, 1728 /
Жан Батист ван Лоо.
Портрет Станислава Лещинского, 1728*

МОЛОДЫЕ ГОДЫ

Станислав Лещинский родился 20 октября 1677 года во Львове в семье влиятельных великопольских магнатов. Его родители – королевский казначей Рафал Лещинский и Анна, в девичестве Яблоновская, дали ему хорошее образование. Он свободно владел несколькими языками, интересовался искусством. Много путешествовал по Европе. В возрасте 21 года Станислав Лещинский женился на Катажине Опалинской, а через год стал воеводой Познани. У него было две дочери – Анна умерла в возрасте 18 лет, а Мария стала королевой Франции, женой Людовика XV.

ПЕРВЫЕ ВЫБОРЫ И СВЕРЖЕНИЕ

Воевода Познани Станислав Лещинский изначально был сторонником правления Августа II, но изменил свое отношение после начала Северной войны. Когда шведская армия вторглась на территорию Польши, он встал на сторону шведов. Дворянство, недовольное действиями Августа Сильного, на съезде в январе 1704 года лишило его короны. Этим воспользовался шведский король Карл XII, который представил кандидатуру Станислава Лещинского на пост короля Польши. Выборы состоялись 12 июля 1704 года, а коронация нового правителя состоялась годом позже, 4 октября 1705 года в Варшаве. Выбор Станислава Лещинского королем встретил большое

Jean-Marc Nattier. Portret Marii Leszczyńskiej, 1748 / Жан-Марк Натье. Портрет Марии Лещинской, 1748

KRÓL MARIONETKA

Król Stanisław Leszczyński nie miał ani pieniędzy, ani armii i był całkowicie zależny od szwedzkiego króla Karola XII. Na mocy traktatu polsko-szwedzkiego Rzeczpospolita została oddana pod protektorat Szwedów, co miało negatywny wpływ na gospodarkę Polski. Z czasem sytuacja wojenna zaczęła się odwracać na korzyść Augusta Mocnego. Kiedy w bitwie pod Połtawą w 1709 roku wojska szwedzkie poniosły druzgocącą klęskę z rąk Rosjan, los Stanisława Leszczyńskiego był przesądzony. Opuścił Polskę, oddając kraj zwolennikom Augusta Mocnego, a w 1712 roku zawarł z nim ugodę, zrzekł się władzy, choć zachował prawo do tytułowania się królem.

KORONA PO RAZ DRUGI

Sytuacja zmieniła się w 1725 roku, kiedy córka Maria została żoną króla Francji, Ludwika XV, który poparł dążenia Leszczyńskiego do odzyskania polskiego tronu po śmierci Augusta II Mocnego. Przy wsparciu francuskiego pła szlachta na sejmie elekcyjnym 12 września 1733 roku większością głosów powtórnie wybrała Leszczyńskiego na polski tron.

Wywołało to gwałtowny sprzeciw Austrii i Rosji, które wystawiały swojego kandydata – Fryderyka Augusta, syna Augusta Mocnego. Stało się to powodem do wojny o tron polski. 5 października na nowo zwo-

lanym sejmie elekcyjnym garstka zwolenników Fryderyka Augusta wybrała go na króla. Stronnicy Leszczyńskiego, nie chcąc dopuścić do koronacji, zamurowali insygnia królewskie w kościele św. Krzyża, ale to nie powstrzymało królewicza, który przyjechał do Krakowa z własnymi insygniami i koronował się jako August III.

Rozprawić się ze stronnikami Leszczyńskiego pomogli Sasowi Rosjanie. W maju 1734 roku zdobyli Gdańsk, w którym ukrywał się Stanisław Leszczyński. W chłopskim przebraniu uciekł on z Gdańska i schronił się u króla pruskiego w Królewcu. W 1735 roku na mocy porozumienia między Austrią i Francją został wypracowany polityczny kompromis – Stanisław Leszczyński zrzekł się korony polskiej, a w zamian za to otrzymał od Ludwika XV w dożywocie księstwo Lotaryngii i Baru, które po śmierci Stanisława zostało przekazane Francji, jako zaległy posag jego córki Marii.

KSIĄŻĘ LOTARYNGII

Choć jako król Polski Stanisław Leszczyński nie odniósł sukcesów, we Francji dał się poznać jako wybitny gospodarz i mecenas nauki i sztuki. Budował liczne pałace i parki, z których najwspanialszy to pałac królewski w Nancy, zaliczany dziś do najpiękniejszych w całej Europie. Stworzył fundację dla sierot, przytułek dla ubogich i zakład dla chorych, a także sieć magazynów na zboże. Działał bardzo gospodarnie, dbając o najbiedniejszych i organizując

liczne akcje charytatywne. Założył Towarzystwo Nauk i Literatury Pięknej, Akademię Rycerską, bibliotekę publiczną, gościł u siebie wybitnych uczonych (m.in. Monteskiusza i Woltera), interesował się literaturą i filozofią.

TWÓRCZOŚĆ

Stanisław Leszczyński przeszedł do historii jako wielki myśliciel i człowiek oświecenia. Dużo pisał, przetłumaczył z francuskiego sporo ważnych dzieł. Nazywano go *le sage de l'Europe* – mędrcem Europy, a także „filozofem dobroczynności”, „oświeconym Sarmatą” i reformatorem, bo jego słynne dzieło *Głos wolny wolność ubezpieczający* zawierało śmiałe propozycje reform w Polsce. Opoowiadał się za wzmocnieniem władzy centralnej, zniesieniem poddaństwa chłopów, ograniczeniem *liberum veto*, wykluczeniem cudzoziemców z ubiegania się o tron polski, zreformowaniem wojska i systemu podatkowego.

NIESZCZĘŚLIWY WYPADEK

Król Stanisław Leszczyński zmarł w wieku 88 lat wskutek nieszczęśliwego wypadku. 5 lutego 1766 roku jego jedwabny szlafrok zapalił się od iskry z kominka. Król doznał rozległych poparzeń i przez wiele dni bardzo cierpiał. Zmarł 23 lutego. Pochowany został w kościele Notre-Dame de Bon Secours w Nancy, który sam ufundował. Mieszkańcy Nancy w 1831 roku postawili mu pomnik z napisem *Stanisławowi Dobroczyncy wdzięczna Lotaryngia*. ■

Plac Stanisława w Nancy / Площадь Станислава в Нанси

Pomnik Stanisława Leszczyńskiego na placu Stanisława w Nancy / Памятник Станиславу Лещинскому на площади Станислава в Нанси

сопротивление со стороны Августа II Сильного, который отказался от польской короны в 1706 году после того, как шведы пригрозили завоевать Саксонию.

КОРОЛЬ-МАРИОНЕТКА

У короля Станислава Лещинского не было ни денег, ни армии, и он полностью зависел от шведского короля Карла XII. По польско-шведскому договору Речь Посполитая была поставлена под протекторат шведов, что негативно сказывалось на польской экономике. Со временем военная ситуация стала меняться в пользу Августа Сильного. Когда шведская армия потерпела сокрушительное поражение от русских в 1709 году в Полтавской битве, судьба Станислава Лещинского была решена. Он покинул Польшу, отдав страну сторонникам Августа Сильного, а в 1712 году заключил с ним соглашение, отказавшись от власти, хотя и сохранил за собой право именоваться королем.

ВТОРАЯ КОРОНАЦИЯ

Ситуация изменилась в 1725 году, когда дочь Станислава Лещинского Мария стала женой французского короля Людовика XV, поддержавшего польского короля в стремлении вернуть себе престол после смерти Августа II Сильного. При поддержке французского посланника шляхта на вы-

борном сейме 12 сентября 1733 года большинством голосов переизбрала Лещинского на польский трон.

Это вызвало ожесточенное противостояние со стороны Австрии и России, которые выдвинули своего кандидата – Фридриха Августа, сына Августа Сильного. Это стало причиной войны за польский престол. 5 октября на только что созванном избирательном сейме горстка сторонников Фридриха Августа избрала его королем. Сторонники Лещинского, не желая допустить коронации, замуровали королевские знаки отличия в костеле св. Креста, но это не остановило князя, который приехал в Краков с собственными регалиями и был коронован как Август III.

Расправиться со сторонниками Лещинского саксонцам помогли русские. В мае 1734 года они захватили Гданьск, где скрывался Станислав Лещинский. Переодевшись крестьянином, король бежал из Гданьска и укрылся у прусского короля в Кенигсберге. В 1735 году по соглашению между Австрией и Францией был выработан политический компромисс – Станислав Лещинский отказался от польской короны, а взамен получил от Людовика XV пожизненное герцогство Лотарингское и Барское, которое после смерти Станислава перешло к Франции в качестве просроченного приданого его дочери Марии.

ГЕРЦОГ ЛОТАРИНГИИ

Хотя Станислав Лещинский не достиг успехов как король Польши, но он стал известен во Франции как выдающийся экономист и покровитель науки и искусства. Станислав Лещинский построил многочисленные дворцы и парки, самым великолепным из которых является королевский дворец в Нанси, считающийся сегодня одним из самых красивых во всей Европе. Он создал фонд для сирот, приют для бездомных и больницу, а также построил сеть зернохранилищ. Он был очень экономным, заботился о самых бедных и организовывал многочисленные благотворительные акции. Он основал Общество наук и словесности, Академию рыцарей, публичную библиотеку, принимал выдающихся ученых (в том числе

Монтескье и Вольтера), интересовался литературой и философией.

ТВОРЧЕСТВО

Станислав Лещинский вошел в историю как великий мыслитель и просветитель. Он много писал, перевел с французского многие важные произведения. Его называли *le sage de l'Europe* – мудрецом Европы, а также «философом милосердия», «просвещенным сарматом» и реформатором, потому что в его известном труде «Свободный голос, обеспечивающий свободу», содержались смелые предложения реформ в Польше. Станислав Лещинский выступал за укрепление центральной власти, отмену крестьянского крепостного права, ограничение *liberum veto*, недопущение иностранцев к участию в выборах на польский престол, реформирование армии и налоговой системы.

НЕСЧАСТНЫЙ СЛУЧАЙ

Король Станислав Лещинский умер в возрасте 88 лет в результате несчастного случая. 5 февраля 1766 года от искры из камина загорелся его шелковый халат. Король получил обширные ожоги и очень страдал много дней. Он умер 23 февраля. Станислав Лещинский был похоронен в церкви Нотр-Дам-де-Бон-Секур в Нанси, которую сам основал. В 1831 году жители Нанси поставили ему памятник с надписью «Станиславу Благодетелю от благодарной Лотарингии». ■

Nagrobek króla w kościele Notre-Dame de Bon Secours w Nancy / Надгробие короля в церкви Нотр-Дам-де-Бон-Секур в Нанси

GAPAR AITIJEW – PIERWSZY KIRGISKI ARTYSTA MALARZ

W 2022 roku w Kirgistanie obchodziliśmy 110. rocznicę urodzin Gapara Aitijewa – jednego z twórców kirgiskiego profesjonalnego malarstwa, laureata Nagrody Państwowej im. Toktoguła, Artysty Ludowego ZSRR.

Gapar Aitijew urodził się w 1912 roku w ubogiej rodzinie w okolicach Oszu. Od dziecka uwielbiał rysować, choć nikt z jego otoczenia nie rozumiał tych zainteresowań, uważając rysowanie za stratę czasu. Dzieciństwo spędził w sierocińcu, gdzie również cały wolny czas poświęcał na rysowanie.

Po ukończeniu szkoły rozpoczął naukę w technikum pedagogicznym we Frunze, a następnie przez dwa lata pracował jako nauczyciel w Dżalalabadzie. Jednak marzenia o malarstwie znów zaprowadziły go do Frunze, gdzie poznał słynnego kirgiskiego malarza Siemiona Czujkowa. To spotkanie miało decydujące znaczenie dla dalszej drogi artystycznej i życiowej przyszłego artysty.

Pod koniec lat dwudziestych Gapar Aitijew rozpoczął pracę w małej pracowni artystycznej Władimira Obrazcowa we Frunze. Już wtedy był absolutnie pewny, że dokonał słusznego wyboru. Z entuzjazmem chłonał wszystkie wiadomości, techniki, poznawał tradycje rosyjskiej szkoły malarskiej.

Kolejnym etapem w rozwoju artystycznym Gapara Aitijewa były studia w moskiewskim Kolegium Artystycznym im. 1905 roku. Bardzo

Gapar Aitijew ze studentami / Гапар Айтиев со студентами

ciepło wspominał lata nauki u słynnych mistrzów Nikołaja Krymowa i Piotra Pietrowicza, którzy ukształtowali w nim głęboki fundament realistycznej szkoły malarstwa, co miało decydujący wpływ na całą twórczość Gapara Aitijewa.

W czasie studiów Gapar Aitijew namalował swoje pierwsze obrazy tematyczne: „Służba u baja” (1936), obraz oparty na wspomnieniach z dzieciństwa, oraz „Odpoczynek po pracy w kołchozie” (1937), poświęcony nowemu życiu w socjalistycznej Kirgizji.

W 1934 roku, przy aktywnym wsparciu Siemiona Czujkowa, w Kirgistanie powstał Związek Artystów Plastyków. Na zorganizowanej wystawie sztuki zostały zaprezentowane prace Gapara Aitijewa – pierwszego kirgiskiego artysty malarza. Było to wydarzenie historyczne, nie tylko dla młodego artysty, ale także dla całego kraju.

Gapar Aitijew współpracował także z Kirgiskim Teatrem Muzyczno-Dramatycznym, tworząc scenografie

i dekoracje do sztuk teatralnych – m.in. „Ałtyn-kyz” („Złota dziewczyna”) Własowa, Fere i Małdybajewa (1939), „Toktogul” Wernika (1940) i inne.

W 1941 roku rozpoczęła się wojna, a w listopadzie Gapar Aitijew ochotniczo poszedł na front, choć mógł zostać zwolniony. Brał udział w bitwie pod Stalingradem, na własne oczy widział grozę wojny i ludzkie cierpienie. W 1942 roku został ciężko ranny w nogi, na szczęście udało mu się uniknąć amputacji. W 1943 roku został zdemobilizowany i wrócił do ojczyzny. Wszystkie przeżycia, ból i okropności wojny znalazły odzwierciedlenie w jego obrazach, takich jak „List z frontu” (1943), „Zbiory bawełny w południowym Kirgistanie” (1944), „Kołchozowe podwórko” (1944). Typ malarstwa pejzażowego z motywami rodzajowymi stał się ulubionym nie tylko dla Aitijewa, ale i dla wielu kirgiskich artystów. W okresie powojennym poszukiwania twórcze artysty jeszcze bardziej się rozszerzyły. W latach 50. rozpoczął pracę nad rzeźbą i malarstwem monumentalnym. Ozdobił malowidłami ściany i sufit w teatrze operowym w Biszkeku, które można podziwiać również i dzisiaj. Stworzył też po-

Gapar Aitijew w warsztacie / Гапар Айтиев в мастерской

ГАПАР АЙТИЕВ – ПЕРВЫЙ КЫРГЫЗСКИЙ ХУДОЖНИК

В 2022 году в Кыргызстане отмечали 110-ю годовщину со дня рождения Гапара Айтиева – одного из основоположников кыргызского национального профессионального искусства, лауреата Государственной премии им. Токтогула, народного художника СССР.

Гапар Айтиев родился в 1912 году в Ошской области в семье бедняка. Он с детства любил рисовать, хотя ни родные, ни окружение не понимали этого увлечения, считая это пустой тратой времени. Юность Гапара прошла в детском доме, где он тоже отдавал рисованию все свободное время.

После окончания школы Гапар поступил в педагогический техникум во Фрунзе, а затем два года работал преподавателем в Джалал-Абаде. Но заветная мечта заниматься творчеством вновь привела Гапара Айтиева во Фрунзе, где он познакомился с выдающимся кыргызским художником Семеном Чуйковым. Эта встреча во многом стала решающей для дальнейшего творческого и жизненного пути будущего художника.

В конце двадцатых годов Айтиев начал заниматься в небольшой художественной студии Владимира Образцова во Фрунзе. Здесь он окончательно убедился в правильности своего выбора. С увлечением впитывал первые уроки мастерства, познакомился с традициями русской художественной школы.

Следующим этапом на пути освоения профессии художника была учеба в Московском художественном училище памяти 1905 года. Гапар Айтиев очень тепло вспоминал годы учебы у известных мастеров Николая Крымова и Петра Петровичева, которые заложили в нем глубокий фундамент реалистической школы живописи, отличавшей весь творческий путь Гапара Айтиева.

В годы учебы он написал свои первые тематические картины «В батраках у бая» (1936), созданную по воспоминаниям детства, и «Отдых колхозников» (1937), посвященную уже новой социалистической жизни Киргизии.

В 1934 году в Киргизии при активной поддержке Семена Чуйкова был создан Союз художников. На первой в истории страны художественной выставке были выставлены произведения первого профессионального художника кыргыза – Гапара Айтиева. Это событие стало по истине историческим моментом в жизни художника и всей страны.

Еще до начала войны Гапар Айтиев также занимался оформлени-

Gapar Aitijew. Porucznik, 1943 / Гапар Айтиев. Лейтенант, 1943

ем спектаклей. Являясь художником-постановщиком Кыргызского музыкально-драматического театра он создал декорации к спектаклям «Алтын-кыз» («Золотая девушка») В. Власова, В. Фере и А. Малдыбаева (1939), «Токтогул» А. Верника (1940) и других.

В 1941 году началась война, и в ноябре Гапар Айтиев добровольцем ушел на фронт, хотя был освобожден. Он участвовал в Сталинградской битве, видел воочию ужас войны и страдания людей. В 1942 году получил тяжелое ранение конечностей. К счастью, ему удалось избежать ампутации. В 1943 году Гапар Айтиев был демобилизован и вернулся на родину. Все пережитые эмоции, боль и ужасы войны нашли отражение в таких картинах Айтиева, как «Письмо с фронта» (1943), «Сбор хлопка на юге Киргизии» (1944), «Колхозный двор» (1944). Тип картины-пейзажа с бытовым жанровым мотивом стал излюбленным не только у Айтиева, но и у многих кыргызских художников.

В послевоенное время творческие поиски художника еще более расширились. В пятидесятые

Gapar Aitijew. List z frontu, 1943 / Гапар Айтиев. Письмо с фронта, 1943

mnik kirgiskiego akyna Toktogula, wygrywając konkurs na najlepszy projekt tego pomnika.

Kolejna dekada w jego twórczości była bardzo intensywna i bogata w nowe dzieła. Właśnie w tym okresie powstały obrazy: „Wieczór w południowym Kirgistanie”, „Okolice Andżanu”, „Stary Kysztak” i „Tandyr w polu”. W 1966 roku za cykl obrazów „Ziemia Kirgistanu” Gapar Aitijew otrzymał nagrodę państwową imienia Toktogula.

W ostatnich latach życia mistrz bardziej zajmował się malarstwem portretowym. Dużo uwagi poświęcał także kształceniu młodych artystów, prowadził różne warsztaty artystyczne i spotkania edukacyjne.

Gapar Aitijew był wielkim patriotą, człowiekiem bardzo inteligentnym, dociekliwym i pracowitym. Uwielbiał spotykać się z innymi artystami, dzielić się swoim doświadczeniem i wiedzą, chłonał to, co najlepszego widział u innych. Miał talent nie tylko artystyczny, ale także pisarski. Napisał książkę „Sztuki piękne Kirgistanu” (1964). Całe jego życie było wypełnione wyjątkową pracą – zarówno artystyczną, jak i publiczną. Prowadził pracownię malarstwa w Akademii Sztuk Pięknych ZSRR we Frunze, był przewodniczącym Związku Artystów Kirgistanu, członkiem Związku Artystów ZSRR, deputowanym do Rady Najwyższej.

Gapar Aitijew zmarł 16 grudnia 1984 roku we Frunze. Został pochowany na cmentarzu Ala-Arcza, gdzie spoczywają ludzie najbardziej zasłużeni dla Kirgistanu.

W 1992 roku kirgiskie Narodowe Muzeum Sztuk Pięknych w Biszkeku otrzymało imię tego wielkiego artysty. W Muzeum znajduje się 135 jego obrazów, 13 grafik, 4 rzeźby i 2 dzieła sztuki dekoracyjnej i użytkowej.

Gapar Aitijew wniósł ogromny wkład w rozwój kirgiskiej sztuki. Ten mistrz malarstwa pejzażowego, autor obrazów narracyjnych i tematycznych, portretów oraz rzeźb monumentalnych, jest dumą narodu kirgiskiego. ■

Przy pracy nad pomnikiem kirgiskiego akyna Toktogula /
Работа над памятником кыргызскому акыну Токтогулу

Gapar Aitijew. Sportowcy, 1938 /
Гапар Айтиев. Физкультурники, 1938

годы он занялся скульптурой и монументальной живописью. Именно его кисти принадлежит роспись зрительного зала Театра оперы и балета в Бишкеке, которую можно увидеть и в наши дни. Также он одержал победу в конкурсе на лучший проект памятника кыргызскому акыну Токтогулу.

Следующее десятилетие в его творчестве было очень насыщенным – в этот период им были созданы полотна «Вечер на юге Киргизии», «Окрестности Андижана», «Старый кыштак» и «Тандыр в поле». В 1966 году за написанную серию картин «Земля Киргизская» Гапару Айтиеву была присуждена Государственная премия им. Токтогула.

В последние годы жизни мастер больше занимался портретной живописью, всегда уделял большое внимание обучению и воспитанию молодых художников.

Гапар Айтиев был большим патриотом своей родины, человеком очень интеллигентным, любознательным и трудолюбивым. Любил общаться с другими художниками, делиться своим опытом и знаниями, а также перенимать то лучшее, что встречал в других людях. Был человеком, который обладал талантом не только художника, но и писателя. Он является автором книги «Изобразительное искусство Киргизии» (1964). Вся его жизнь была насыщена работой – как художественной, так и общественной. Он руководил творческой мастерской живописи Академии художеств СССР во Фрунзе, был председателем правления Союза художников Киргизии, членом Союза художников СССР, депутатом Верховного совета.

Скончался Гапар Айтиев 16 декабря 1984 года в городе Фрунзе. Похоронен на Ала-Арчинском кладбище, где покоятся заслуженные деятели Кыргызстана.

Имя великого художника Гапара Айтиева в 1992 году было присвоено Кыргызскому национальному музею изобразительных искусств в Бишкеке. В золотом фонде музея хранятся 135 полотен живописи, 13 работ графики, 4 скульптуры и 2 работы декоративно-прикладного искусства художника.

Вклад, который внес Гапар Айтиев в развитие кыргызского изобразительного искусства, и сегодня остается бесценным. Мастер пейзажа, автор сюжетно-тематических картин, портретов и ряда произведений монументальной скульптуры является гордостью и достоянием кыргызского народа. ■

SALT PEANUTS JAZZ BAND Z KIRGISTANU

ДЖАЗ-ГРУППА «СОЛЕННЫЕ ОРЕШКИ»

„Salt Peanuts”, czyli „Słone Orzeszki”, to jeden z najbardziej znanych zespołów jazzowych w Azji Środkowej. Jest częstym uczestnikiem wielu festiwali jazzowych w kraju i za granicą. W swoim repertuarze ma tysiące kompozycji: od bibopowej klasyki, przez latynoski jazz-rock, aż po jazz z elementami tanecznymi i etnicznymi.

Bakyt Kydykbajew z synami Erkinem i Kubanem /
Бакыт Кыдыкбаев с сыновьями Эркином и Кубаном

Jazz to szczególny gatunek muzyki improwizacyjnej, który choć nie jest już nowością w Kirgistanie, wciąż jeszcze się rozwija. I w tym właśnie pomagają mu wspaniali muzycy z zespołu „Słone orzeszki”, którzy z sukcesem propagują muzykę jazzową w Kirgistanie.

Po raz pierwszy zespół „Słone Orzeszki” pojawił się na scenie Narodowego Teatru Opery i Baletu w 2002 roku i od tamtego czasu ich popularność z roku na rok rośnie. Założycielem i liderem grupy jest Bakyt Kydykbajew. W zespole gra na perkusji, ale właściwie to człowiek orkiestra: umie grać również na skrzypcach, na gitarze, na fortepianie i kontrabasie. W ślady ojca poszli jego dwaj utalentowani synowie: saksofonista Kuban i kontrabasista Erkin. W ciągu 20 lat istnienia grupy jej skład zmieniał się nie raz – współpraca z Bakytem Kydykbajewem może się poszczycić ponad 40 muzyków, tak jak on zakochanych w jazzie.

Bakyt Kydykbajew wspomina: W 2002 roku na jednym z naszych pierwszych występów było sporo cudzoziemców. Zagraniczni goście byli mile zaskoczeni tym, że w Kirgistanie wykonujemy jazz. Po koncercie zapytali mnie, dlaczego zespół nie ma jeszcze nazwy? Przyznaję, że trochę byłem zmieszany i nie wiedziałem, co odpowiedzieć. W tym samym dniu wieczorem graliśmy koncert w Kirgiskim Konserwatorium i jako ostatni utwór zagraliśmy słynną kompozycję Charliego Parkera i Dizzy'ego Gillespie „Salt Peanuts!», napisaną w latach 50. ubiegłego wieku. Podczas tego utworu muzycy tradycyjnie wykrzykują słowa «salt peanuts», a tu także publiczność włączyła się, skandując «salt

«Солёные орешки» – один из самых известных джазовых ансамблей в Центральной Азии, многократный участник джазовых фестивалей в Кыргызстане и за границей, в их репертуаре тысячи композиций: от классики бибоба, латино-джаз-рока до синтез-джаза с танцевальными и этническими элементами.

Джаз – это особый импровизационный музыкальный жанр, который хотя уже и не новость для Кыргызстана, но все же пока только начинает развиваться в нашей стране. А с большим успехом и необычайным потенциалом помогает ему в этом бишкекская джаз-группа «Солёные орешки».

Впервые группа «Солёные орешки» появилась на сцене Национального театра оперы и балета в 2002 году и с тех пор с каждым годом росла ее популярность. Основателем и руководителем джазовой группы был и остается по сей день Бакыт Кыдыкбаев. Он играет на ударных инструментах и перкуссии, но в принципе он – человек-оркестр: играет на скрипке, гитаре, также владеет фортепиано и контрабасом. По стопам отца пошли его талантливые сыновья Кубан – саксофонист и Эркин – контрабасист. За 20 лет существования группы «Солёные орешки» не однократно менялся ее состав, и в итоге более 40 музыкантов, как и Бакыт Кыдыкбаев влюбленные в джаз, в течение этих лет сотрудничали с группой.

Бакыт Кыдыкбаев вспоминает: «В 2002 году на одном из наших первых выступлений наряду с соотечественниками было много иностранцев. Заграничные гости были приятно удивлены, что в Кыргызстане слушают джаз. После концерта меня спросили, почему у группы нет названия? Признаюсь, я растерялся и не знал, что ответить. В этот же день мы давали концерт в консерватории. Заканчивали его

Występy w USA / Концерты в США

Zespół jazzowy „Salt Peanuts” z Ronem Carterem /
Джаз-группа «Соленые орешки» с Роном Картером

peanuts». Po skończonym występie dostaliśmy ogromny aplauz, wszyscy bili brawo i bardzo emocjonalnie wyrażali swój zachwyt. Zrozumieliśmy, że narodził się nowy zespół jazzowy, a «Salt Peanuts» stało się jego nazwą”.

Jazz to dla nas... swoboda i wolność wypowiedzi. Muzyka uszlachetnia nasze postrzeganie świata.

Zespół „Salt Peanuts” gra niemal we wszystkich klubach jazzowych w naszym mieście. Często wyjeżdża także na międzynarodowe festiwale jazzowe. Swego czasu grupa wyszła ze szkoły jazzu klasycznego, choć trudno mówić o standardach jazzu, bo to przede wszystkim improwizacja. Najświeższą i najbardziej oryginalną rzeczą, jaką „Salt Peanuts” robi obecnie, są „eksperymenty etniczne”. Muzycy improwizują z eposem „Manas”, a pomagają im w tym znany manasczi Doolot Sydykow. Według lidera grupy, Bakyta Kydykbajewa, połączenie muzyki jazzowej z eposem jest dość ryzykowne. *My zaryzykowaliśmy. «Manas» jest własnością całego narodu kirgiskiego i po prostu nie mieliśmy prawa przejść obojętnie*

**– Co jest dla was najważniejsze w życiu?
– Samo życie w Muzyce. To dar wszechświata, to szczęście być muzykiem.**

obok tego arcydzieła. Te dwa, wydawało by się, niespójne gatunki łączy jedno – improwizacja. Jak się okazało, «Manas» i jazz mogą harmonijnie ze sobą współistnieć.

W 2017 roku grupa „Salt Peanuts” wystąpiła na scenie słynnego klubu Birdland w Nowym Jorku. Birdland to legendarny klub, w którym, można powiedzieć, narodził się nowoczesny jazz. To klub, który przeszedł do historii dzięki występom wybitnych jazzmanów, dawnych i współczesnych, takich jak: Duke Ellington, John Coltrane, Art Blakey, Ella Fitzgerald, Charlie Parker, Dizzy Gillespie czy Miles Davis. Grupa „Słone Orzeszki” z Biszkeku została zaproszona na występy w Ameryce przez słynnego kontrabasistę Rona Cartera,

**– Co was inspiruje?
– Samo życie i miłość.**

„Salt Peanuts” wystąpili w klubie Birdland w Nowym Jorku /
«Соленые орешки» выступили в клубе Birdland в Нью-Йорке

u którego również szkolił się solista „Słonych Orzeszków” – kontrabasista Erkin Kydykbajew.

W 2022 roku grupa wydała album pod tytułem *Ata-bala* (co znaczy „Ojciec i dzieci”). Jak sugeruje sam tytuł, obecnie zespół tworzą Bakyt Kydykbajew oraz jego synowie Erkin i Kuban. Album został nagrany w studiu legendarnego amerykańskiego jazzmana Johna Lee.

Lider grupy, Bakyt Kydykbajew, ma dwa marzenia: pierwsze to zaprosić do Kirgistanu swojego przyjaciela Rona Cartera – koryfeusza sztuki improwizacji, wybitnego kontrabasistę – aby Kirgizi posłuchali jazzu na wysokim poziomie; a drugie marzenie – to otworzyć szkołę lub studio, gdzie mogłyby się kształcić młode pokolenia melomanów muzyki jazzowej.

Nasze Konserwatorium obchodzi w tym roku 30-lecie, więc... życzymy pomyślności, pokoju, dobra i wielu młodych talentów.

Zdaniem miłośników jazzu, „Salt Peanuts” to najbardziej stylowa grupa w Kirgistanie, ma swój feeling, swój styl i swoją duszę. Jej gra rozpala serca ludzi, daje radość i pozytywne myśli. „Salt Peanuts” z powodzeniem popularyzuje jazz w Kirgistanie i godnie reprezentuje kulturę naszego kraju poza jego granicami. Życzymy naszym wspaniałym przyjaciołom wielkich sukcesów twórczych, realizacji wszystkich planów i rodzinnego szczęścia! ■

Джаз для нас – это... свобода самовыражения. Музыка облагораживает наше восприятие мира.

знаменитой композицией Чарли Паркера и Диззи Гиллесли «Salt Peanuts!», написанной где-то в 50-х годах прошлого века. В нем есть голосовая переключка «salt peanuts» между инструментальщиками, которую подхватили зрители. В конце выступления зал взорвался от аплодисментов – такого ажиотажа у нас еще не было. Зато после концерта мы точно знали, что родился новый джазовый коллектив, а salt peanuts превратился в название нашей группы – «Соленые орешки».

Джаз-бэнд «Соленые орешки» завсегдатай почти всех джазовых клубов нашего города, а также постоянный резидент международных джазовых фестивалей. В свое время группа вышла из классической джазовой школы, хотя сложно говорить о стандартах джаза, ведь это, в первую очередь, импровизация. Самое свежее и необычное, что делает группа «Соленые орешки» в джазе – это «этнические эксперименты». Музыканты импровизируют с эпосом

– Что для вас самое важное в жизни?

– Сама жизнь в Музыке. Это подарок вселенной, к счастью мы музыканты.

«Манас», а помогает «Орешкам» известный манасчы Доолот Сыдыков. «Совмещение джазовой музыки с эпосом – довольно рискованный ход. Мы рискнули. «Манас» – это достояние всего кыргызского народа, и промахнуться мы просто не имели права. Два несовместимых жанра объединяет одно – это импровизация. Как оказалось, «Манас» и джаз вполне могут гармонично сосуществовать», – рассказывает Бакыт Кыдыкбаев.

– Что вас вдохновляет?

– Сама жизнь и любовь.

В 2017 году джаз-группа «Соленые орешки» выступила на сцене знаменитого клуба Birdland в Нью-Йорке с джаз-импровизацией. Birdland – это легендарный клуб, в котором, можно сказать, сформировался современный джаз. Это клуб, который вошел в историю благодаря выступлениям выдающихся джазистов прошлого и настоящего, таких как Дюк Эллингтон, Джон Колтрейн, Арт Блейки, Элла Фицджеральд, Чарли Паркер, Диззи Гиллесли и Майлз Дэвис. Пригласил выступить в Америке бишкекскую группу знаменитый контрабасист Рон Картер, у которого стажировался солист группы, контрабасист Эркин Кыдыкбаев.

В 2022 году вышел альбом группы «Соленые орешки» под названием «Ата-бала», что значит «Отец и дети». Как и следует из

Бакыт Кыдыкбаев / Бакыт Кыдыкбаев

названия альбома, в настоящее время команда состоит из главы семейства Бакыта Кыдыкбаева и его сыновей – Эркина и Кубана. Альбом был записан в студии легендарного американского джазмена Джона Ли.

Нашей Консерватории исполняется в этом году 30 лет...

и мы желаем ей процветания, мира, добра и много молодых талантов.

У лидера группы Бакыта Кыдыкбаева есть две мечты – пригласить в Кыргызстан корифея искусства импровизации, контрабасиста и просто друга Рона Картера, чтобы джаз кыргызстанцы смогли послушать совсем на другом уровне... А еще – открыть школу или студию, где можно было бы воспитать молодое поколение любителей джазовой музыки.

Джаз-группа «Соленые орешки» по мнению многих любителей джаза является самой стильной группой в Кыргызстане, обладающей своим вкусом, стилем и своей собственной душой. Их игра зажигает сердца людей, дарит радость и позитивные эмоции. Группа «Соленые орешки» успешно популяризирует джаз в Кыргызстане и достойно представляет культуру Кыргызстана за пределами нашей страны. Желаем нашим замечательным друзьям больших творческих успехов, реализации всех планов и семейного счастья! ■

Zespół jazzowy „Salt Peanuts” na scenie klubu Birdland w Nowym Jorku / Джаз-группа «Соленые орешки» на сцене клуба Birdland в Нью-Йорке

МАРИЯ ШИМАНОВСКАЯ – «ҮНДӨРДҮН ХАНЫШАСЫ»

Мария Шимановская 19-кылымдын 20-жылдарындагы поляк маданиятынын көрүнүктүү жана өзгөчө үзүрлүү элчиси, биринчи профессионал пианист, композитор жана бүткүл Европада жогору бааланган жана суктанган инсан болгон.

Александр Кокулар. Мария Шимановскаянын портрети фортепиано, болжол менен 1825-ж.

Мария Шимановская 1789-жылы Варшавада католичество кабыл алган еврей үй-бүлөсүндө туулган. Анын музыкалык таланты абдан эрте байкалган. Ал ноталарды генине карабастан, клавесиндеги импровизациялары менен суктандырчу. 8 жашынан баштап ал фортепиано ойногонду үйрөнө баштаган, бирок бул анын өз алдынча гана үйрөнүүсү эле. Талантынын жана эмгекчилдигинин, ошондой эле чыгармачылык жолунда жолуккан түрдүү музыканттардын кеп-кеңештеринин натыйжасында анын ойногону адаттан тыш техникасы жана мыкты экспрессиясы менен айырмаланган.

Бул учурда Польша үч державанын – Россия, Пруссия жана Австриянын ортосунда бөлүнгөн мезгили эле. Варшавада Мариянын атасы пиво жасалчу жерди башкарган, ал жер поляк патриоттору менен интеллектуалдык жана чыгармачыл элитанын адамдары жолугуша турган жерге айланган. Ушул жерде Мария тез-тезден концерт берер эле.

1810-жылы Мария Парижге өзүнүн алгачы чыгармачыл сапарына чыгат. Анын ойногону Париж

консерваториясынын директору, композитор Луиджи Керубининин көңүлүн бурган. Анын талантына суктанып, жаш пианистке «Фантазия» аттуу чыгармасын арнаган.

Парижден кайтып келген Мария (кыз кезиндеги аты-жөнү Воловская) помещик Юзеф Шимановскийге турмушка чыгат. Ал фортепиано догу чеберчилигин өнүктүрүүгө аракет кылып, ата-энесинин иштеген жеринде үзгүлтүксүз концерт берүүнү уланткан. Көп өтпөй, үч балалуу болуп, Мария концерттик ишмердүүлүгүн бир азга токтотуп, балдарын тарбиялоого басым жасайт. Бир нече жылдан кийин ал музыкага кайтып келип, Польшада жана чет өлкөлөрдө жеке менчик салондордо өзүнүн жеке концертин берип, ыр жаза баштаган.

1815-1820-жылдары Шимановская өзүнүн биринчи гастролуна чыгат: адегенде Польшага, андан кийин Дрезденге, Венага, Лондонго, Санкт-Петербургга жана Берлинге барган. Анын атак-данкы бара-бара өсө баштаган, ошондой эле келечектеги карьерасы үчүн абдан маанилүү болгон жаңы байланыштарды курууга шарттар түзүлө баштайт.

1820-жыл Мария Шимановскаянын жашоосундагы оор учур болуп саналат – ал күйөөсү менен ажырашып кеткен болот, себеби ал музыкалык ишмердүүлүгүн жана чыгармачылыгын колдогон эмес. Ошол учурда ал абдан эр жүрөктүк менен кадам жасайт. Мындан ары, каржылык көз карандысыздыкка

Адам Мицкевичтин «Конрад Валленрод» поэмасынын тексттери үчүн Мария Шимановскаядан ырларынын музыкалык партитураларынын титул барагы

Зофия Шимановска-Ленартович. Целина Мицкевич кыздары Мария жана Хелена менен, 1851-ж.

жетишүү Шимановская үчүн кесиптик умтулууларды ишке ашыруу жолу гана эмес, ошондой эле анын камкордугунда калган балдардын келечегин камсыз кылуу зарылчылыгы болуп калды. Ал мындан ары концерттик пианист болууну чечет.

Эки жыл бою тынымсыз окуудан жана ойноо техникасын өркүндөткөндөн кийин, Мария Шимановская Санкт-Петербургда концерт берет. Бул жеңиш болду! Ал падыша Александр I дин жубайы жана энесинин «Улуу Императордук биринчи пианисти» деген кыдыр-барктуу наамга ээ болгон. Кийинки жылдары ал Германиянын ири шаарларын кыдырып, Вольфганг Гёте анын ойногонуна суктанып, мындай деп жазган: «Пани Шимановская анын поляк элинин жеңил, сезимталдуулугу менен акыркы күндөрү мага чоң кубаныч тартуулады. Бул славяндардын өзгөчө чеберчилигинин аркасында акылга сыйбаган, эбегейсиз зор талант жатат».

Чет өлкөдөгү концерттерден кийин Варшавага кайтып келип, 1827-жылдын 7-февралында Улуттук театрда салтанаттуу концерт койгон. Ошол кезде 17 жаштагы Фридерик Шопен анын ойногонун уккандыгы толук мүмкүн.

Анын биринчи эле гостролдору Мария Шимановская үчүн чыгармачылык жана каржылык жактан ийгилик алып келип, ал каржы жагынан көз карандысыз боло алган.

1827-жылы ал үй-бүлөсү менен Санкт-Петербургда көчүүнү чечишкен. Ал азыраак концерт берип, бирок музыка чыгарып жана жеке сабактарды берген. Поляк эмигранттарынын маанилүү жолугушуусуна айланган Санкт-Петербургдагы анын салонунда көрүнүктүү артисттер жана интеллигенция өкүлдөрү чогулушуп

турушкан. Адам Мицкевич Мария Шимановскаянын үйүнө бат-баттан конокко келип турчу, ал бир нече жылдан кийин анын кызы Целинага үйлөнгөн. Станислав Моравский жазгандай: «Анын үйү ар дайым бардык поляктар үчүн ачык болгон. Аларды эч качан атайын чакырышкан эмес, анын чоң салонуна ар бири бир туугандай келип турушкан. Алар салондун кожайкесин «үндөрдүн ханшасы» деп аташкан жана алар Мицкевичтин ыр окуганын угуу үчүн өлкөдөгү жаңылыктар менен бөлүшүп, музыка угуп, маектешип көңүл ачуу үчүн келишкен». Шимановскаянын анда белгилүү бир көркөм позициясы бар болчу, ал үй-бүлөсүн багууга мүмкүнчүлүгү жетчү. Анын айланасында көптөгөн достору жана боорукер адамдар курчап турчу.

Тилекке каршы, бул бактылуу, туруктуу мезгили 1831-жылы жайында Санкт-Петербургда холера эпидемиясы учурунда анын капысынан көз жумушу менен аяктайт. Мария Шимановская болгону 42 жашта болгон.

Бүгүнкү күндө анын улуу инсандыгы жана чыгармачылык жетишкендиктери унутта калды. Өкүнүчтүү, анткени ал өзүнүн оюн тайманбай ишке ашыра алган, керемет, жаркын жана көз карандысыз аял болчу. Ал Польшада гана эмес чет өлкөлөрдө да карьерасын жасаган, Польшанын жана Европанын биринчилерден болгон профессионал пианисти катары тарыхта калган. Мария Шимановская эл аралык коомдун «каймактарынын» катарына кирген, ал бир нече тилде сүйлөй алган. Анын жараткан жана аткарган музыкасы Иоганн Вольфганг Гете, Александр Пушкин жана Адам Мицкевич сыяктуу доордун көрүнүктүү инсандарын суктандыра алган. Мария Шимановская улуу пианист жана композитор, Европа маданиятында түбөлүккө жаркын из калтырган инсан. ■

Валерий Ванкович. Мария Шимановскаянын портрети, 1828-ж.

Młoda kirgiska wiolonczelistka Sezim Anarbekowa została laureatką Grand Prix Konkursu Muzycznego *Russian Music Awards*, który odbył się w dniach 20-31 marca 2023 roku w Biszkeku i poświęcony był 150. rocznicy urodzin wybitnego rosyjskiego kompozytora i pianisty Siergieja Rachmaninowa.

Organizatorami konkursu były: Ministerstwo Kultury, Informacji, Sportu i Polityki Młodzieżowej, Dom Rosyjski w Biszkeku oraz Kirgiskie Liceum Muzyczne im. M. Kurynejewa.

Dyrektor konkursu Wenera Satylganowa poinformowała, że uczestniczyło w nim prawie dwustu młodych wykonawców w wieku od 6 do 20 lat, w trzech kategoriach wiekowych i trzech nominacjach: fortepian, instrumenty smyczkowe, instrumenty dęte i perkusyjne. Uczestnicy wykonywali utwory rosyjskich, kirgiskich i zachodnich kompozytorów. Sezim otrzymała najwyższą nagrodę i nagrodę specjalną, ufundowaną przez przedstawicielstwo Rosstrudniczestwa w Kirgiskiej Republice – wycieczkę krajoznawczą do Rosji szlakiem „Złoty pierścień Rosji”.

SEZIM ANARBKOWA – Z MUZYKĄ PRZEZ ŻYCIE

Dziś Sezim jest gościem naszego „Polonusa” i opowie nam o sobie i swoich planach na przyszłość.

– Urodziłam się w 2002 roku w Biszkeku. Kiedy miałam 7 lat, zaczęłam się uczyć muzyki w Szkole Muzycznej im. M. Abdrajewa w klasie wiolonczeli Fiodora Jakunina. Dwa lata temu skończyłam szkołę i teraz studiuje w Konserwatorium.

– **Dlaczego właśnie muzyka stała się Twoim życiowym wyborem?**

– Muzyka od zawsze była częścią mojego życia. W dzieciństwie lubiłam śpiewać i od najmłodszych lat kochałam muzykę. Pociąga mnie jej głębia i szczerłość oraz to, że właśnie poprzez muzykę można wyrazić siebie, swoje uczucia i emocje.

– **Czy ktoś z Twoich bliskich jest muzykiem?**

– Nie, nikt w mojej rodzinie nie zajmuje się muzyką. Jest nas pięćoro rodzeństwa. Ja jestem pierwszą osobą, która postanowiła zostać muzykiem, ale wszyscy mnie wspierają.

– **Dlaczego wybrałaś wiolonczelę?**

– Kiedy przyszłam do szkoły muzycznej, początkowo chciałam, jak wiele dzieci, grać na skrzypcach. Ale zaproponowano mi wiolonczelę, spróbowałam i bardzo spodobał mi się ten instrument, jego dźwięk. Byłam bardzo ciekawa, jak można nauczyć się grać na wiolonczeli, to była miłość od pierwszego wejrzenia.

– **Każdy wie, że życie muzyka to ciągła, systematyczna praca. Co Cię motywuje do regularnych**

ćwiczeń? Jak radzisz sobie z lenistwem?

– Moją motywacją są moje cele i plany na przyszłość, moje marzenia. Motywują mnie też ludzie wokół mnie, także rówieśnicy, którzy regularnie ćwiczą. A z lenistwem trzeba walczyć, jeśli naprawdę kocha się swój przyszły zawód.

– **Czy muzyk powinien zrezygnować z innych rzeczy w imię muzyki?**

– Myślę, że muzyk musi umieć dobrze zarządzać swoim czasem, tak aby mógł znaleźć czas i na naukę, i na spotkania z rodziną i przyjaciółmi.

– **Czym jeszcze interesujesz się poza muzyką?**

– Lubię sport, lubię też podróżować, odpoczywać na łonie przyrody, zwiedzać ciekawe miejsca. Ogólnie rzecz biorąc, mam wiele zainteresowań i pragnień, ale, niestety, nie mam zbyt wiele czasu, aby wszystkiego spróbować.

– **Czy lubisz brać udział w konkursach?**

– Tak, lubię grać na konkursach, ponieważ to mnie motywuje, żeby uczyć się nowych utworów, spróbować swoich sił, no i dalej doskonalić swoje umiejętności.

– **Czy lubisz wygrywać i czy zwycięstwa nie sprawiają, że spoczywasz na laurach?**

– Uwielbiam wygrywać, zresztą chyba wszyscy to lubią, a każde

Юная кыргызская виолончелистка Сезим Анарбекова завоевала Гран-при музыкального конкурса *Russian Music Awards*, который проходил 20-31 марта 2023 года в Бишкеке и был посвящен 150-летию со дня рождения выдающегося композитора и пианиста Сергея Рахманинова.

Организаторами конкурса были Министерство культуры, информации, спорта и молодежной политики КР, Русский дом в Бишкеке и Кыргызское государственное музыкальное училище им. М. Куренкеева.

Директор конкурса Венера Сатылганова сообщила, что в конкурсе приняли участие почти двести юных исполнителей в возрасте от 6 до 20 лет в трех возрастных категориях и трех номинациях: фортепиано, струнные инструменты, духовые и ударные инструменты. Участники исполняли произведения русских, кыргызских и западных композиторов. Сезим Анарбекова была удостоена высшей награды конкурса и специальной награды от представительства Россотрудничества в Кыргызской Республике – путевки на экскурсию «Золотое кольцо России».

СЕЗИМ АНАРБЕКОВА – С МУЗЫКОЙ ПО ЖИЗНИ

Сегодня Сезим – гость нашего Полонуса и расскажет немного о себе и о своих планах на будущее.

– Я родилась в 2002 году в Бишкеке. Когда мне было 7 лет, я начала заниматься музыкой в Музыкальной школе им. М. Абдраева по классу виолончели у Федора Якунина. Два года назад я окончила школу и сейчас учусь в консерватории.

– Почему именно музыка стала твоим жизненным выбором?

– Музыка была всегда частью моей жизни. С самого детства я любила петь и очень любила музыку. Меня привлекает ее глубина и искренность, а также то, что именно через музыку можно выразить себя, свои чувства и эмоции.

– Среди твоих близких есть музыканты?

– Нет, в моей семье никто не занимается музыкой. Нас в семье пятеро, у меня есть старший брат, две старшие сестры и младшая сестренка. Я первая в нашей семье решила стать музыкантом, но все меня поддерживают в этом.

– Почему ты выбрала виолончель?

– Когда я пришла в музыкальную школу, то сначала хотела, как и многие, учиться играть на скрипке. Но кто-то посоветовал мне виолончель, я попробовала играть на ней, и мне очень понравился этот инструмент, его звучание. Мне стало очень интересно научиться играть именно на виолончели, это была любовь с первого взгляда.

– Все знают, что жизнь музыканта – это постоянный систематический труд. Что тебя мотивирует регулярно заниматься? Как ты справляешься с ленью?

– Моя мотивация – это мои цели и планы на будущее, мои мечты. А еще меня мотивируют окружающие меня люди, студенты, которые регулярно занимаются. А с ленью надо бороться, если ты действительно любишь свою будущую профессию.

– Должен ли музыкант отказываться от чего-либо другого во имя музыки?

– Я думаю музыкант должен уметь хорошо распределять свое время, чтобы успевать и заниматься, и проводить время с семьей и с друзьями.

– Чем еще ты интересуешься кроме музыки?

– Я люблю заниматься спортом, еще люблю путешествовать, посещать какие-то интересные места. Вообще у меня много разных инте-

ресов и желаний, но, к сожалению, не так много времени, чтобы все попробовать.

– Ты любишь принимать участие в конкурсах?

– Да, мне очень нравится участвовать в разных конкурсах, потому что благодаря этому я начинаю больше трудиться, учить новые произведения, пробовать свои силы и постоянно совершенствовать свое мастерство.

– Любишь ли ты побеждать? А побеждая, не расслабляешься ли ты, «почивая на лаврах»?

– Я, конечно, люблю побеждать и думаю, что всем это нравится. Каждая победа мотивирует меня работать еще усерднее. Всегда есть что-то над чем стоит поработать.

– Есть ли у тебя любимый композитор?

Sezim Anarbekowa (na rękach u taty) z rodzicami, braćmi i siostrami / Сезим Анарбекова (на руках у папы) с родителями, братьями и сестрами

zwycięstwo daje mi motywację do jeszcze bardziej wytężonej pracy. Zawsze jest jeszcze coś do zrobienia.

– Czy masz ulubionego kompozytora?

– Nie, na razie nie, ale staram się, grając nowy utwór, poznać kompozytora, jego przesłanie, zgłębić jego muzykę. Każdy jest inny i interesujący na swój sposób.

– Co pomaga Ci poradzić sobie z emocjami na scenie?

– Kiedy wychodzę na scenę, całkowicie się wyłączam i wczuwam w muzykę. Zapominam o strachu i tremie, to się po prostu dzieje, nie wiem jak. Myślę, że to bardzo ważne dla każdego muzyka, żeby częściej grać na scenie, na różnych koncertach, żeby nauczyć się radzić sobie z treścią.

– Czego spodziewałaś się po tym konkursie, dlaczego zdecydowałaś się wziąć w nim udział?

– Nie spodziewałam się niczego konkretnego, chciałam po prostu sprawdzić swój poziom, przygotowanie, swoje możliwości.

– Jak oceniasz swój występ na konkursie?

– Ogólnie jestem zadowolona ze swojej gry na konkursie. Starłam się myśleć o muzyce i przekazać to słuchaczom. Chyba się udało.

– Czy słuchałaś, jak inni grali?

– Niestety, grałam na końcu przesłuchań i nie udało mi się posłuchać innych. A jest to też bardzo ciekawe, bo można się wielu rzeczy nauczyć, słuchając innych.

– Kto jest dla Ciebie największym wsparciem w trudnych chwilach?

– Moja rodzina i oczywiście moja mama.

– Jakie są Twoje marzenia i plany i co chciałbyś osiągnąć jako muzyk?

– Moje plany to zagrać koncert z orkiestrą w Kirgistanie i zwiedzić świat.

– Czego chciałabyś życzyć swoim rówieśnikom?

– Myślę, że trzeba marzyć. A żeby zrealizować swoje marzenia i osiągnąć cele, trzeba więcej i świadomie pracować, rozwijać się we wszystkich kierunkach. Uważam, że w naszym świecie wszystko jest możliwe, wszystko jest w naszych rękach. Życzę wszystkim wielkich sukcesów twórczych.

– Jesteś studentką Kirgiskiego Konserwatorium Narodowego, które w tym roku obchodzi swoje 30-lecie. Czego życzysz swojej Alma Mater?

– Lubię Konserwatorium, czuję się tu wspaniale i składam najlepsze życzenia wszystkim pedagogom i studentom z okazji trzydziestolecia! Życzę pomyślności, energii i zdolnych studentów, którzy będą sławić nasze Konserwatorium nie tylko w Kirgistanie, ale i za granicą.

Sezim Anarbekowa ma 20 lat, jest studentką drugiego roku w klasie wiolonczeli Zenony Ślęzak-Biegaliowej. Życzymy jej energii i wytrwałości w dążeniu do celu, spełnienia marzenia i wielu sukcesów w realizacji jej twórczych planów. ■

– У меня нет любимого композитора, но когда я играю новое произведение, то стараюсь больше узнать о композиторе, понять его посыл, изучить его творчество. Каждый из них по-своему индивидуален и по-своему интересен.

– Что тебе помогает справиться с волнением на сцене?

– Когда я выхожу на сцену, то полностью выключаюсь и вхожу в музыку. Я забываю про страх, это само собой у меня происходит, даже не знаю как. Я думаю, что музыканту очень важно часто выходить на сцену, чтобы научиться справляться с волнением.

– Что ты ожидала от этого конкурса? Почему решила принять в нем участие?

– У меня не было каких-то конкретных ожиданий, просто хотела проверить свой уровень подготовки, свои способности.

– Как ты сама оцениваешь свое выступление?

– В целом я довольна своим выступлением на конкурсе. Я старалась думать о музыке и донести ее до слушателей, думаю, что у меня это получилось.

– Удалось ли тебе прослушать выступление других участников?

– К сожалению, я играла в конце прослушиваний и не смогла послушать других участников. А это очень интересно – слушая других, можешь многому научиться.

– Кто является для тебя поддержкой в трудные моменты?

– Мои родные и, конечно, моя мама.

– Какие у тебя есть мечты и планы? Чего бы ты хотела достичь как музыкант?

– Мои планы – сыграть концерт с оркестром в Кыргызстане и объехать весь мир.

– Что бы ты хотела пожелать своим сверстникам?

– Я думаю, что надо мечтать, и чтобы реализовать свои мечты и цели всем нам нужно больше и осознанно трудиться, стремиться, развиваться во всех направлениях. Я думаю, что в этом мире все возможно, и все это только в наших руках. Желая всем больших творческих успехов!

– Ты учишься в Кыргызской национальной консерватории, которой в этом году исполняется 30 лет. Что бы ты хотела пожелать своей Альма-матер?

– Я очень люблю консерваторию и чувствую себя здесь прекрасно. Я поздравляю всех преподавателей и студентов с тридцатилетием! Желаю всем процветания, долгих лет жизни и талантливых студентов, которые прославят нашу консерваторию не только в Кыргызстане, но и за рубежом.

Sezim Anarbekовой 20 лет, она студентка второго курса класса виолончели у Zenony Слензак-Бегалиевой. Пожелаем ей энергии и настойчивости в достижении целей, исполнения мечты и успехов в реализации творческих планов. ■

Sezim Anarbekowa z mamą /
Сезим Анарбекова с мамой

ŚW. IGNACY LOYOLA OCZAMI DZIECI I MŁODZIEŻY

W 2022 roku nasze dzieci i młodzież wzięli udział w Międzynarodowym Konkursie Plastycznym „Św. Ignacy Loyola oczami dzieci i młodzieży”, zorganizowanym przez Szkołę Podstawową im. Bolesława Krzywoustego w Wolinie, Parafię Rzymskokatolicką pw. św. Mikołaja Biskupa oraz gminę Wolin z okazji Roku Ignacjańskiego.

Celem konkursu było przybliżenie osoby św. Ignacego Loyoli i pogłębienie wiedzy o jego życiu.

Dwóch uczestników z Kirgistanu otrzymało dyplomy za udział w konkursie (Radmir Taszbulatow i Diana Sawina), a Erik Taszbulatow za swoją pracę dostał wyróżnienie i nagrodę w wysokości 50 euro. Podziękowanie otrzymała także pani Bachiana Biegaliyew za pomoc w przygotowaniu konkursu. ■

СВ. ИГНАТИЙ ЛОЙОЛА ГЛАЗАМИ ДЕТЕЙ И МОЛОДЕЖИ

В 2022 году наши дети и молодежь участвовали в Международном конкурсе рисунков «Св. Игнатий Лойола глазами детей и молодежи», организованном Начальной школой им. Болеслава Кривоустого в Волине, Римско-католическим приходом св. Николая Епископа и гмины Волин по случаю Игнатианского года.

Целью конкурса являлась популяризация св. Игнатия Лойолы и углубление знаний о его жизни.

Два участника из Кыргызстана получили дипломы (Радмир Ташбулатов и Диана Савина), а Эрик Ташбулатов получил грамоту и награду в размере 50 евро за свою работу. Пани Бахиана Бегалиева также получила благодарность за помощь в подготовке конкурса. ■

rys. Diana Sawina /
рис. Диана Савина

rys. Erik Taszbulatow /
рис. Эрик Ташбулатов

rys. Radmir Taszbulatow /
рис. Радмир Ташбулатов

dla / for

ERIC TASHBULATOV

is distinguished by Fr. Zbigniew Leczkowski SJ,
or Superior of the Greater Poland and Mazovia
Province of the Society of Jesus

dla / for

Radmir Tashbulatov

za udział / for taking part

w Międzynarodowym Konkursie Plastycznym
in International Art, Competition
„Św. Ignacy Loyola oczami dzieci i młodzieży”
“St. Ignacy Loyola through the eyes of
children and youth”
z okazji 500 rocznicy nawrócenia
św. Ignacego Loyoli

z okazji 500 rocznicy nawrócenia
św. Ignacego Loyoli

Podziękowanie
Words of appreciation
dla / for

Pani Bachiany Biegaliyew

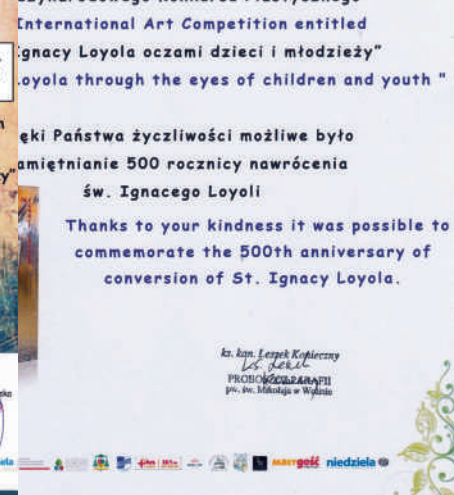
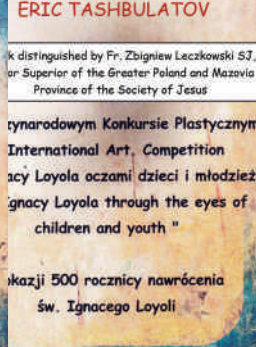
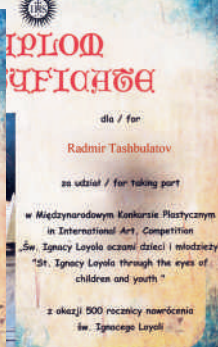
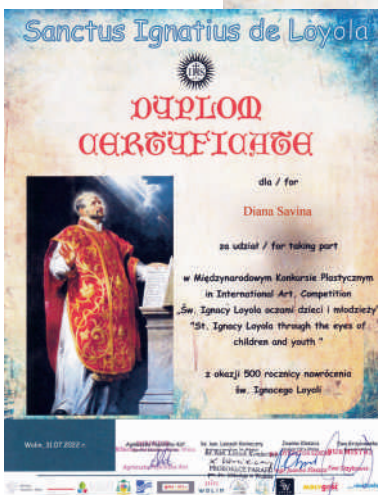
za pomoc w przygotowaniu
for the help with arranging

międzynarodowego Konkursu Plastycznego
International Art Competition entitled
„Ignacy Loyola oczami dzieci i młodzieży”
„Loyola through the eyes of children and youth”

dzięki Państwa życzliwości możliwe było
commemorate the 500th anniversary of
conversion of St. Ignacy Loyola

Thanks to your kindness it was possible to
commemorate the 500th anniversary of
conversion of St. Ignacy Loyola.

Ks. kan. Leszek Koneczny
PROBOSZCZ PARAFII
pw. św. Mikołaja w Wolinie

HELENA MATOWICZ – MOJE POLSKIE KORZENIE

W tym numerze „Polonusa” pani Helena Matowicz (z domu Czepurna) dzieli się swoimi wspomnieniami z dzieciństwa i opowiada o losach swojej rodziny.

Urodziłam się w północnym Kazachstanie. Pozostało mi w pamięci, jak za oknem szaleje śnieżyca, a w domu jest ciepło i przytulnie, choć z powodu zamieci nie ma światła. Wszyscy razem, dzieci i dorośli, siedzimy przy rozpalonym piecu i słuchamy, jak rodzice opowiadają nam historię naszej rodziny.

RODZINA CZEPURNYCH

Rodzina Czepurnych wywodzi się z zamożnej rodziny Wierbickich. Mieszkali oni we wsi Żyszczynce, rejon gródecki, obwód chmielnicki na Ukrainie. Mój pradziadek Karol Wierbicki miał syna i córkę. Po rewolucji, kiedy rozpoczęły się wywłaszczenia, syn wraz z żoną i trójką dzieci: Mitią, Józikiem i Marią zostali zesłani do Kazachstanu. Żeby uratować swoją córkę Karolinę przed zesłaniem na dalekie kazachskie stepy, pradziadek wydał ją za mąż za swojego parobka, czyli mojego dziadka Piotra Czepurnego. Karolina i Piotr pracowali w kołchozie, mieli troje dzieci: Józika, Stasię i Mariana – mojego tatę.

W tym czasie z powodu problemów ekonomicznych państwo zmuszało wszystkich do kupowania obligacji państwowych. Ale nikt nie miał pieniędzy, bo za pracę w kołchozie nie płacili, a tylko zapisywali dni robocze, za które po żniwach płacili zbożem. Kiedy ponownie przyszli do Piotra Czepurnego po pieniądze, powiedział im: *Weźcie w kołchozie*. Za te słowa został skazany na 11 lat ciężkich robót w kopalniach.

Potem zaczęła się wojna i Piotr poszedł na front. W 1943 roku został ciężko ranny, eksplozja wyrwała mu połowę pięty. Był nieprzytomny, dostał się do niewoli niemieckiej. Po wyzwoleniu przez

wojska radzieckie został uwolniony i wrócił do domu w 1944 roku.

W tym czasie mój tata Marian miał 10 lat. Był wielkim łobuziakiem. Pewnego dnia jego matka, Karolina Czepurna, pojechała w interesach do miasteczka, a on razem z miejscowymi chłopakami poczuł wolność i pobiegł z nimi „szukać przygód”. Karolina w miasteczku spotkała Cygankę, która przyczepiła się do niej, żeby jej powróżyć. Powiedziała: *Biegnij jak najszybciej do domu, tam czeka na ciebie i smutek, i radość!* Przestraszona babcia Karolina pobiegła jak najszybciej do domu, a tam siedzi jej mąż – cały i zdrowy, tylko o kulach i z zabandażowaną nogą. Co za radość! A obok, na piecu leży syn Marian, cały w bandażach. Okazało się, że on i jego przyjaciele znaleźli niewypał w lesie, podpálili, niewypał wybuchł. Marian, który stał w oddali, zdążył zakryć rękami głowę i oczy, nic mu się nie stało, tylko ręce miał bardzo poranione. A dwóch jego przyjaciół, którzy stali bliżej, zginęło na miejscu. Tak słowa Cyganki okazały się prorocze.

Mała Helena z rodzicami, 1960 /
Маленькая Елена с родителями, 1960

Marian Czepurny skończył cztery klasy szkoły i poszedł do pracy w kołchozie. W 1953 roku został powołany do wojska. Służył trzy i pół roku w Duszanbe. Miał jeszcze słu-

żyć kolejne sześć miesięcy, ale został zwolniony wcześniej, ponieważ zgłosił się na ochotnika do wyjazdu do zagospodarowywania ziemi dziewczycy w Kazachstanie. W Kazachstanie w wiosce Szortandy w obwodzie akmolińskim mieszkał jego wujek Wierbicki ze swoją rodziną. Tak więc Marian pojechał do nich. Tam pracował jako kierowca dźwigu, następnie jako budowniczy, brygadzysta. Jeden z kuzynów zapoznał Mariana ze swoją sąsiadką, Władysławą Poślawską. Tak moi rodzice się poznali.

RODZINA POSŁAWSKICH

Korzenie matki także prowadzą na daleką Ukrainę. Moja prababcia była znachorką, leczyła ludzi. Ale zazdrosna sąsiadka napisała donos, napuściła chłopów przeciwko niej i ktoś ją zamordował. Moja babcia Gilena miała wtedy zaledwie półtora roku. Pradziadek Aleksander Silitinski ożenił się po raz drugi z kobietą, która miała pięcioro własnych dzieci. Nie bez powodu mówi się, że *jeśli nie masz ojca, jesteś półsierotą, a jeśli nie masz matki – sierotą*. Przyrodni bracia i siostry dokuczali Gilenie. Ale los zdecydował po swoim. Wszystkie dzieci macochy zmarły na tyfus, przeżyła tylko Gilena. Wysłała za mąż za bogatego chłopca Aleksandra Poślawskiego. Miała wtedy zaledwie 14 lat, a jej mąż był o 20 lat starszy. W rzeczywistości macocha po prostu ją sprzedała, nie dała nic w posagu i pozbyła się jej z domu. Gilena i Aleksander Poślawscy mieli troje dzieci – Wisintinę, Jaśka i Józika. Zbudowali ogromny dom i żyli spokojnie, dopóki nie zaczęły się represje i prześladowania.

Jak wspominała moja babcia Gilena, pewnej nocy podjechał „czarny woron”, zaczęli wszystkich

ЕЛЕНА МАТОВИЧ: МОИ ПОЛЬСКИЕ КОРНИ

В этом номере «Полонуса» Елена Матович, в девичестве Чепурная, делится с нами своими воспоминаниями из детства о своих близких и судьбе своей семьи.

Родилась я в Северном Казахстане. В моей памяти осталось, как за окном бушует метель, а дома тепло и уютно, хотя из-за бурана нет света. Мы все вместе, дети и взрослые, сидим около растопленной печки и слушаем, как родители рассказывают нам истории о нашей семье.

СЕМЬЯ ЧЕПУРНЫХ

Семья Чепурных свои корни берет от зажиточного рода Вербицких. Жили они в селе Жищинцы Городокского района Хмельницкой области Украины. У моего прадеда Карла Вербицкого было двое детей – сын и дочь. После революции, когда началось раскулачивание, сына вместе с женой и тремя детьми Митей, Юзиком и Марией сослали в Казахстан. А дочь Каролину, чтобы спасти от высылки из Украины в далекие казахские степи, прадед отдал замуж за своего батрака, то есть за моего деда Петра Чепурного. Каролина и Петр Чепурные работали в колхозе, у них родилось трое детей – Юзик, Стася и Марьян – мой папа.

В то время из-за экономических проблем государства всех принуждали подписываться на государственный заем – заставляли покупать облигации. А денег ни у кого не было, потому что за работу в колхозе не платили, а только трудодни записывали, за которые после сбора урожая зерном расплачивались. Когда к Петру Чепурному в очередной раз пришли за деньгами, он сказал: «Возьмите в колхозе». Так вот за это его на 11 лет осудили и отправили работать в шахты.

Потом началась война, и Петр ушел на фронт. В 1943 году его тяжело

ранило, взрывом ему оторвало полпяточки на ноге. Он был без сознания и попал в немецкий плен. После освобождения советскими войсками Петр Чепурной был комиссован и в 1944 году вернулся домой.

На тот момент моему папе Марьяну было 10 лет. Он был большим сорванцом. Однажды его мама – Каролина Чепурная утром поехала в райцентр по делам, а пацанам – раздолье, контроля нет, вот они и побежали «искать приключения». Каролина в райцентре встретила цыганку, которая привязалась к ней, чтобы погадать и сказала: «Тебя ждут и радость, и горе, беги скорей домой». Каролина испугалась, прибежала домой, а там муж сидит – целый и невредимый, только с костылем и перебинтованной ногой. Радость-то какая! А на печи лежит сын Марьян весь в бинтах. Оказывается, они с друзьями нашли неразорвавшуюся мину. Она взорвалась. Марьян стоял вдалеке и успел руками закрыть голову и глаза, только руки пострадали. А двоих его друзей, которые оказались на месте взрыва, сразу убило насмерть. Так слова цыганки оказались пророческими.

Марьян Чепурной окончил четыре класса школы и пошел работать в колхоз. В 1953 году его призвали в армию. Он служил три с половиной года в Душанбе. В армии их еще полгода держать должны были, но того, кто добровольцем целину в казахских степях поднимать поедет, сразу же уволят в запас. А в поселке Шортанды Акмолинской области жил дядя Вербицкий со своей семьей, и Марьян поехал к ним. Там шофером на элеваторе работал, потом строителем, бригадиром. Одна из двоюродных сестер познакомила Марьяна с соседкой – Владиславой Пославской. Так мои родители и встретились.

СЕМЬЯ ПОСЛАВСКИХ

Мамины корни тоже ведут к далекой Украине. Моя прабабушка была знахаркой, лечила людей. Но завистливая соседка настроила сельчан против нее, написала донос, и ее кто-то убил. Моей бабушке Гилене было тогда всего полтора года. Прадед Александр Силитинский женился во второй раз на женщине, у которой было пятеро своих детей. Неспроста говорят, что «папы нет – полусирота, мамы нет – круглая сирота». Сводные братья и сестры издевались над Гиленой, но судьба распорядилась по-своему. Все дети мачехи умерли от тифа, в живых осталась только Гилена. Она вышла замуж за богатого крестьянина Александра Пославского. Ей было тогда всего 14 лет, а муж был на 20 лет старше. Практически, мачеха ее просто продала, ничего ей не дала в приданное и выпроводила из дома. У Гилены и Александра Пославских родилось

Władysława i Marian Czepurnyje /
Владислава и Марьян Чепурные

Ślub w Kościele w Biszkeku, 2023 / Венчание в Костеле в Бишкеке, 2023

łapać, wywozić na stację i ładować do wagonów. Ludzie zabrać ze sobą mogli tylko to, co zdążyli schwycić. Gilena i Aleksander Poślawscy wraz z dziećmi i innymi rodzinami Polaków zostali wywiezieni zimą do Kazachstanu, rzuceni w step. Było bardzo zimno, ludzie zaczęli narzekać: *Gdzie nas przywieźliście, jak my tu będziemy żyć?* Odpowiedziano im: *Nie sprowadziliśmy was tutaj, abyście żyli, ale żebyście tu umarli.* Wieś Andriejewka znajdowała się około 40-50 km od linii kolejowej. Niektórzy uciekali w nocy. Aleksander znalazł gdzieś wóz, załadował żonę Gilenę, dzieci i też próbował uciec. Spotkał Kazacha, który obiecał im w tym pomóc. Ale Gilena była w ciąży, zaczął się poród i wylądowała w szpitalu. Tak w 1938 roku urodziła się moja matka Władysława Poślawska.

W Kazachstanie było wielu deportowanych: Polacy, Niemcy, Czeczeni, Ingusowie, Żydzi. Ludzi przywozą, porzucają w gołym stepie i żyj, jak możesz. Wszyscy podlegali komendantowi, nie wolno było mówić po polsku, nie można było nawet się przeżegnać. Gilena i Aleksander Poślawscy mieszkali w jednym pokoju z rodziną, a w drugim – rodzina Czeczenów. Następnie dokwaterowano do ich pokoju Żydówkę. Było bardzo ciasno, jeden piec, na którym każdy po kolei gotował jedzenie. Jak wojna się skończyła, Gilena i Aleksander przenieśli się do wsi Szortandy, zaczęli budować własny domek, dach pokryli słomą i tak spędzili następną zimą.

Kiedy moja mama Władysława miała 14 lat, zmarł jej ojciec, a mój dziadek Aleksander. Rodzinie bez ojca było bardzo ciężko, więc mama Władysława poszła do pracy w przedszkolu jako pomoc kuchenna. Potem we wsi zbudowano fabrykę mebli i mama zaczęła uczyć się nowego zawodu. Później poznała mojego tatę i wyszła za mąż. Po pięciu latach małżeństwa, w 1960 roku, ja się urodziłam.

MOJA RODZINA

Poukończeniu liceum i technikum wyszłam za mąż. Mój mąż Nikołaj Matowicz i ja żyjemy razem już 40 lat. Wszystko było – i łzy, i zdrada – ale razem przetrwaliśmy wszystkie trudności. Mój mąż jest tak naprawdę „moją drugą połową”. Jest Białorusinem i prawosławnym, a wszystkie nasze dzieci zostały ochrzczone w Kościele katolickim w Kazachstanie we wsi Szortandy. Wszystkie święta religijne obchodzimy w naszej rodzinie podwójnie – według kalendarza katolickiego i prawosławnego. W tym roku, 14 lutego wzięliśmy z mężem ślub kościelny w naszym kościele w Biszkeku.

W Kazachstanie było wielu Niemców i Polaków. Był kościół, nabożeństwa odbywały się w języku rosyjskim, polskim i niemieckim. Z Polski przyjechał ksiądz i nauczyciel języka polskiego. Wtedy była możliwość, żeby się uczyć języka polskiego – bo nikt go nie znał, wszyscy mówili po rosyjsku, tylko modlili się po polsku.

Nasza średnia córka Tania, jak miała cztery miesiące, to znalazła

się w szpitalu z powodu ciężkiej astmy. Gdy miała siedem miesięcy, pojechaliśmy do Kirgistanu i tutaj przez dwa tygodnie nie miała ani jednego ataku astmy, poczuła się dużo lepiej. Jak wróciliśmy do Kazachstanu, to już wieczorem pogotowie zabrało ją do szpitala. Córka dusiła się. Wtedy postanowiliśmy, że trzeba się przenieść do Kirgistanu. Tata pomógł nam kupić dom we wsi Bielowodskoje, niedaleko Biszkeku. Tania ma już 37 lat i nie wie, co to astma, tak bardzo pomogła jej zmiana klimatu i miejsca.

We wrześniu 1997 roku moi rodzice również postanowili się do nas przeprowadzić. Udało im się kupić dom niedaleko od nas i tak mieszkaliśmy razem. Kiedy moi rodzice wyjeżdżali z Kazachstanu, ksiądz Tadeusz z kościoła w Szortandach dał nam adres kościoła w Biszkeku i zaczął do nas przyjeżdżać ksiądz Jerzy z Biszkeku i odprawiać u nas nabożeństwa.

W 2002 roku Emma Bielecka, która należała już do Polskiego Stowarzyszenia „Odrodzenie”, zaproponowała, żebyśmy uczyli się polskiego. Zaczęliśmy spotykać się z jej matką Bronisławą, która pamiętała język polski. To trwało aż do śmierci pani Bronisławy, niedługo.

W 2018 roku ja wylądowałam w szpitalu, przeszłam bardzo trudną operację i tak osłabłam, że nie mogłam nawet podnieść ręki i praktycznie przestałam chodzić. Ale mąż nie dawał za wygraną. Kazał mi się ruszać, nauczył najpierw siadać, potem powoli wstawać, chodzić krok po kroku. Dziękuję mu bardzo za wszystko, gdyby nie on, nie wiem, co by się teraz ze mną stało. Chodzę, co prawda z laską, ale samodzielnie.

Mamy troje dzieci – dwie córki i syna – oraz już jedenaścioro wnucząt. Najstarsza córka Helena mieszka z mężem i trzema synami w Surgucie, w Rosji, pracuje jako prawnik w administracji miasta. Córka Tania i syn Sasza wraz z rodzinami mieszkają z nami w Bielowodskoje.

Myślę, że najważniejsze, co mamy w życiu, to nasza duża i kochająca się rodzina. Wszystko może się w życiu przydarzyć – radość i smutek, najważniejsze jest to, że zawsze staramy się być razem i wspierać się we wszystkim. ■

трое детей – Вицинтина, Ясек и Юзик. Они построили огромный дом и так мирно жили, пока не грянула беда – начались репрессии и гонения.

По воспоминаниям моей бабушки Гилены подкатил «черный ворон», всех стали хватать, отвезти на вокзал и грузить по вагонам, взять с собой смогли только кто что успел. Гилену и Александра Пославских вместе с детьми и другими семьями поляков привезли зимой в степь и бросили. Холодно, люди стали жаловаться: «Куда ж вы нас привезли, как мы тут жить будем?» А им отвечали: «Мы вас сюда не жить привезли, а чтоб вы здесь помирали». Деревня Андреевка была где-то в 40-50 км от железной дороги. Некоторые убегали ночью. Александр нашел где-то телегу, погрузил жену Гилену, детей и тоже пытался бежать. Он познакомился с казахом, который обещал им в этом помочь. Но Гилена была беременна, начались роды, и она попала в больницу. Так в 1938 году появилась на свет моя мама Владислава Пославская.

В Казахстане было очень много переселенцев: поляков, немцев, чеченцев, ингушей, евреев. Привезут людей, бросят их в степи, и живи как хочешь. Все были под комендатурой, по-польски запрещено было говорить, перекреститься и то нельзя было. Гилена и Александр Пославские жили в одной комнате своей семьей, а в другой – семья чеченцев. Потом еврейку к ним в комнату подселили. Одна печка была, на которой все по очереди еду готовили. Когда война закончилась, они переехали в Шортанды, начали дом строить, крышу соломой накрыли и так перезимовали.

Когда моей маме Владиславе было 14 лет умер ее папа – мой дедушка Александр. Без отца семье было очень тяжело, и Владиславе пришлось пойти работать в детский сад помощником повара. Потом в поселке построили

мебельную фабрику, и она начала осваивать новую профессию. Позднее Владислава встретила моего папу и вышла замуж. После пяти лет брака в 1960 году родилась я.

МОЯ СЕМЬЯ

После окончания школы, затем училища и техникума я вышла замуж. С мужем Николаем Матовичем мы вместе уже 40 лет. Все было – и слезы, и измена, но мы вместе все пережили. Мой муж на самом деле «моя вторая половинка». Он – белорус и православный, а все наши дети были крещены в католической церкви в Казахстане в селе Шортанды. Все религиозные праздники в нашей семье мы отмечаем дважды – по католическому и по православному календарю. А в этом году 14 февраля мы с мужем обвенчались в нашем костеле в Бишкеке.

Elena Matowicz (po prawej) z mężem i mamą w „Odrodzeniu” / Елена Матович (справа) с мужем и мамой в «Одродзении»

В Казахстане было много немцев и поляков. Был костел, службы проводили на русском, польском и немецком языках. Приехал из Польши ксендз и учительница польского языка. Тогда появилась возможность изучать родной язык – все уже забыли польский, говорили по-русски, только молились по-польски.

Наша средняя дочка Таня в четыре месяца попала в больницу с тяжелой формой астмы. Когда ей исполнилось семь месяцев, мы поехали в Киргизию, и тут у нее за две недели не было ни одного приступа, она поправилась и чувствовала себя значительно лучше. Мы снова вернулись домой

в Казахстан, но уже вечером на скорой помощи с сиреной мчались в больницу. Тане было плохо, она задыхалась. Таким образом, мы решили переехать в Киргизию. Папа нам помог купить домик в селе Беловодское недалеко от Бишкека. Татьяне уже 37 лет, и она не знает, что такое астма, так на нее повлияла смена климата.

Позже, в сентябре 1997 года родители тоже решили переехать к нам, удалось недалеко от нас купить им домик, и мы зажили дальше вместе. Когда родители уезжали из Казахстана, ксендз Тадеуш из костела в Шортанды дал нам адрес костела в Бишкеке, и к нам в Беловодское стал приезжать из Бишкека и проводить службы ксендз Ежи.

В 2002 году Эмма Белецкая, которая уже вступила в Польское общество «Одродзение», предложила нам изучать польский язык, и мы стали собираться у ее мамы Брониславы, которая помнила польский. Но это продолжалось не долго, до смерти пани Брониславы.

В 2018 году я попала в больницу, мне сделали очень сложную операцию, я так ослабла, что даже руку не могла поднять и практически перестала ходить. Муж заставлял меня двигаться, научил сначала меня сидеть, потом потихоньку вставать, ходить. Огромное ему спасибо за все. Если бы не он, я не знаю, что бы сейчас со мной было. Я хожу, правда с палочкой, но все же сама.

У нас трое детей – две дочери и сын, и уже 11 внуков. Старшая дочь Елена живет с мужем и тремя сыновьями в России, в Сургуте, работает ведущим юристом в городской администрации. Дочь Таня и сын Саша с семьями живут с нами в Беловодском.

Я думаю, что наша большая и дружная семья – это самое важное, что у нас есть. В жизни все бывает – и радости, и горести, главное, что мы всегда стараемся быть вместе и во всем поддерживаем друг друга. ■

NAGRODA PREZYDENTA MIASTA KRAKOWA

W grudniu 2022 roku Pani Tamara Weselowa otrzymała nagrodę z rąk Prezydenta Miasta Krakowa Jacka Majchrowskiego.

Prezydent Krakowa wręczył wyróżniającym się pracownikom Urzędu Miasta listy gratulacyjne i nagrody za zaangażowanie, rzetelność i profesjonalizm w wykonywaniu obowiązków zawodowych. Wśród nagrodzonych była również pani Tamara Weselowa. Prezydent Jacek Majchrowski wręczając nagrodę podkreślił: *Jestem pełen uznania dla Pani doświadczenia, wiedzy oraz niezwykłego zaangażowania – często wykraczającego poza zakres wykonywanych obowiązków. Mam nadzieję, że następne lata działalności na rzecz miasta Krakowa i jego mieszkańców zaowocują kolejnymi osiągnięciami.*

Gratulujemy Pani Tamarze z całego serca i życzymy jej zdrowia, pomyślności i energii w realizacji wszelkich planów i zamierzeń. ■

НАГРАДА МЭРА ГОРОДА КРАКОВА

В декабре 2022 года пани Тамара Веселова была удостоена награды мэра города Кракова пана Яцка Майхровского.

Мэр Кракова вручил отличившимся работникам городской администрации награды и благодарственные письма за самоотверженность, надежность и профессионализм в выполнении своих обязанностей. Среди награжденных была и пани Тамара Веселова. Вручая награду, пан Яцек Майхровский отметил: *«Я глубоко признателен за ваш опыт, знания и исключительную приверженность*

делу, которые часто выходят за рамки ваших обязанностей. Я надеюсь, что последующие годы деятельности на благо города Кракова и его жителей приведут к дальнейшим достижениям».

От всей души поздравляем пани Тamarу и желаем ей здоровья, благополучия и энергии в реализации всех планов и намерений! ■

ZAINWESTUJ W PRZYSZŁOŚĆ

9 marca 2023 roku odbyło się w Biszkeku spotkanie pod hasłem „Edukacja w Europie – Zainwestuj w swoją przyszłość”, skierowane do przyszłych maturzystów i ich rodziców.

Podczas spotkania w Biszkeku przedstawiciele Wyższej Szkoły Informatyki i Zarządzania z siedzibą w Rzeszowie opowiadali o możliwości podjęcia studiów w języku polskim lub angielskim w samym centrum Europy, w Polsce. Trzeba dodać, że Wyższa Szkoła Informatyki i Zarządzania w Rzeszowie jest liderem w kształceniu zagranicznych studentów z całego świata.

Na spotkanie w sali konferencyjnej Hotelu Ambasador przyszło sporo ludzi zainteresowanych studiami w Polsce. Z zaciekawieniem obejrzeni prezentację przygotowaną przez ekspertów i zadawali im pytania. ■

ИНВЕСТИРУЙ В БУДУЩЕЕ

9 марта 2023 года в Бишкеке прошла встреча «Образование в Европе – инвестируйте в свое будущее», адресованная будущим выпускникам школ и их родителям.

Во время встречи представители Университета информационных технологий и менеджмента в Жешуве рассказали о возможностях обучения на польском и английском языках в самом центре Европы, в Польше. Следует добавить, что это учебное заведение в Жешуве является лидером в обучении иностранных

студентов со всего мира.

На встречу в конференц-зал отеля «Амбассадор» пришло множество желающих учиться в Польше. Они с интересом посмотрели подготовленную экспертами презентацию и задали интересующие их вопросы. ■

Józef Chełmoński. Epizod z powstania 1863 roku

POWSTANIE STYCZNIOWE W MALARSTWIE

Juliusz Kossak. Bitwa pod Ignacewem, 1863

Artur Grottger. Rok 1863.
Pożegnanie i powitanie

str. 4

Jan Matejko. Rok 1863. Polonia

Tandyr w polu, 1972 /
Тандыр в поле, 1972

Krajobraz z jurtami, 1960-70 /
Пейзаж с юртами, 1960-70

str. 10

GAPAR AITIJEW – PIERWSZY KIRGISKI ARTYSTA MALARZ

Zbiory bawełny w południowym Kirgistanie, 1944 /
Сбор хлопка на юге Киргизии, 1944

Góry Kerme, 1969 /
Горы Керме, 1969

Służba u baja, 1936 /
В батраках у бая, 1936

Odroczynek po pracy w kołchozie, 1937 /
Отдых колхозников, 1937